

Mikes International

Magyar szellemi fórum

Hungarian Periodical for Art, Literature and Science

Alapítási év / Founded: 2001.

Internet: www.federatio.org/mikes_int.html

Email: mikes_int@federatio.org

P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

ISSN 1570-0070

Különszám

2007

Special Issue

MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE

Bevezetés és repertórium

(1882 — 1891)

Kiadó

'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.

Számlaszám: Postbank rek.nr. 7528240

Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés

A lap a következő Internet-címről tölthető le: http://www.federatio.org/mikes_per.html

Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, a következő címen iratkozhat fel:

mikes_int-subscribe@yahoogroups.com

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományából tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím

A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:

Email: mikes_int@federatio.org

Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Minden cikkért szerzője felel.

Publisher

Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.

Account: Postbank rek.nr. 7528240

Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution

The periodical can be downloaded from the following Internet-address: http://www.federatio.org/mikes_per.html

If you wish to subscribe to the email mailing list, you can do it by sending an email to the following address:

mikes_int-subscribe@yahoogroups.com

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address

The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:

Email: mikes_int@federatio.org

Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

Individual authors are responsible for facts included and views expressed in their articles.

ISSN 1570-0070

© Mikes International, 2001-2007, All Rights Reserved

TARTALOM

CONTENTS

Kedves Olvasó!	4
Dear Reader, ...	5
Szerkesztőség / Editors	6
<i>Laczkó Sándor : Böhm Károly és a Magyar Philosophiai Szemle</i>	7
REPERTÓRIUM	15
Előszó.....	16
I. Értekezések.....	17
II. Ismertetőik.....	23
III. Értesítők	30
IV. Folyóirat és műajánlás	32
V. Vegyes.....	34
Névmutató.....	35

Kedves Olvasó!

Az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár munkatársai elkezdtek 2007. február 13-án a MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE című folyóiratot digitális facsimile változatban az Elektronikus Periodika Adatbázis Archívumba elhelyezni. A lapot elektronikusan a következő címen lehet elérni:

<http://epa.oszk.hu/mpsz>

A MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE 1882 és 1891 között jelent meg, s megjelenésével útjára indult az első önálló magyar nyelvű filozófiai folyóirat, amelyet elsősorban Böhm Károly neve fémjelzett. A Mikes International felkérésére Laczkó Sándor, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész tudományi Kara Filozófia Tanszékének oktatója írt bevezető tanulmányt. A bevezető tanulmányhoz mellékeljük a folyóirat repertóriumát, amelyet Szanka Éva készített Szegeden 1997-ben. E munkát a szerző a József Attila Tudományegyetem Társadalomelméleti Gyűjteménye *"A magyar nyelvű filozófiai irodalom forrásai"* című kutatási programjának keretében készítette.

A folyóirat digitalizálásának technikai kivitelezését a következő személyek végzik: a szkennelés alapját, a képeket Szever Pál készíti (cége — Eurout Kft., <http://www.eurout.hu> — jóváhagyásával). A képeket ellenőrzi, a karakterfelismertetést végzi, tagolja, PDF-be konvertálja Csáki Zoltán és Gáspár Istvánné, az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár munkatársai.

A Szerkesztőség

Hága, 2007. március 23.

Dear Reader,

On 13 February 2007 the co-workers of the National Széchényi Library's Hungarian Electronic Library have commenced the creation of a digital facsimile of the periodical HUNGARIAN PHILOSOPHY REVIEW (MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE). The periodical can be accessed at the following address:

<http://epa.oszk.hu/mpsz>

HUNGARIAN PHILOSOPHY REVIEW (MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE) appeared between 1882 and 1891. It signaled the launch of the first independent philosophy journal in Hungarian, and it was first and foremost hallmarked by Károly Böhm. On request of Mikes International Sándor Laczkó, philosophy professor at the University of Szeged, wrote an introductory essay. Next to that we also publish a repertory to the periodical, created by Éva Szanka.

The following persons contribute to the technical work of the digitization project: scanning is performed by Pál Szever (with the consent of his company — Eurout Kft., <http://www.eurout.hu>). The check of the scanned images, OCR, editing, and PDF-conversion are performed by Zoltán Csáki and Istvánné Gáspár, co-workers of the National Széchényi Library's Hungarian Electronic Library.

The Editors

The Hague, March 23, 2007

Szerkesztőség / Editors

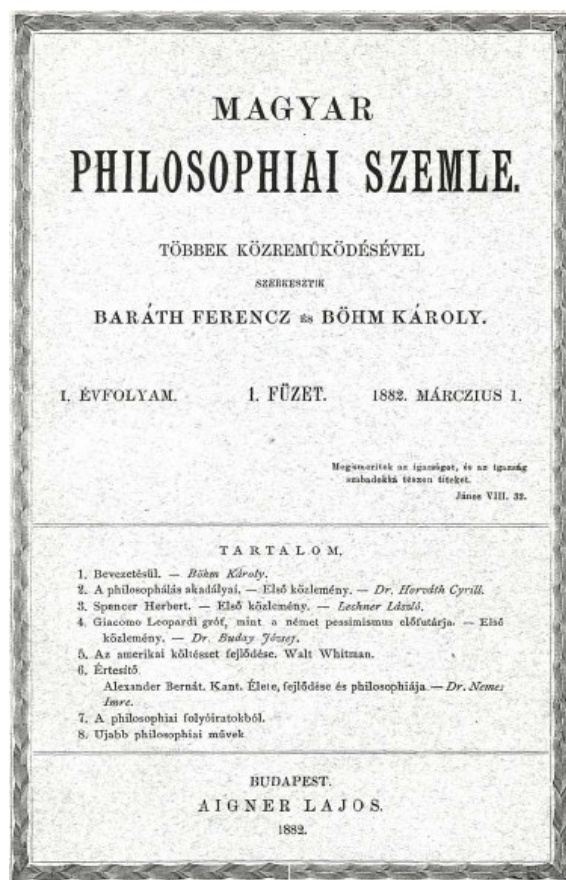
FARKAS, Flórián	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland
KIBÉDI VARGA, Áron	Amszterdam, Hollandia	/	Amsterdam, Holland
TÓTH, Miklós	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland

Titkár / Secretary

CSANÁDY, Ágnes	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland
-----------------------	-----------------	---	--------------------

Laczkó Sándor : Böhm Károly és a Magyar Philosophiai Szemle

„Minden egyes tudományágnak meg van a maga társulata,
külön folyóirata, mely céljainak érvényt kíván szerezni,
addig nálunk éppen a philosophiát hanyagolják el,
mely minden tudományos törekvésünknek eszmei alapja [...] összes tudományágunk alap nélkül szűkölködik.
Ezen a lényeges bajon csak a philosophia befolyásának emelésével,
[...] philosophiai folyóirat alapításával lehet segíteni.”¹
Böhm Károly

A magyar filozófiai kultúra elmaradottságáról és elszigeteltségéről sokan, sokféleképpen értekeztek az elmúlt századokban. A magyar filozófiai tradíciónak van azonban egy kitüntetett korszaka, amelyre mint a 20. századi magyar filozófiai kultúra bölcsőjére tekint vissza az utókor. A 19-20. század fordulójára ugyanis megteremtődtek a feltételei egy szervelesebb magyar(országi) filozófiai kultúrának. Beérett egy művelt, európai látókörű és külföldön iskolázott filozófus generáció²,

¹ Böhm Károly: *A philosophiai folyóirat ügyében*. In: Egyetértés, 1881. 313. szám. (november 13.)

² Így például Böhm Károly (1846-1911), Alexander Bernát (1850-1927), Bánóczy József (1849-1926), Medveczky Frigyes (1856-1914) és még sokan mások.

kialakultak a filozófia hazai művelésének nélkülözhetetlen intézményei, filozófiai periodikák és könyvsorozatok láttak napvilágot és megszilárdult a magyar filozófiai műnyelv, hogy csak néhány vonatkozását emeljük ki a folyamatnak.

A századforduló évtizedeiben a legkülönbélebb ‘intézményteremtési’ törekvéseknek lehetünk a tanúi. A gimnáziumokban és az egyházi főiskolákon zajló filozófiaoktatás, illetve a budapesti *Pázmány Péter Tudományegyetem* és a kolozsvári *Ferencz József Tudományegyetem* bölcsészeti és teológiai karainak filozófiai stúdiumai mellett ekkor az *Akadémia Filozófiai és Történettudományi Osztálya* volt az, amelynek tevékenysége hagyományosan a filozófiai műveltség terjesztésére és a filozófiai élet szervezésére irányult. Ám bármennyire is tevékenyen kapcsolódott be az Akadémia a hazai filozófiai élet támogatásába és szervezésébe, a filozófia ügyének alakítása nem volt várható egy nehézkesen működő, ámbar tekintélyes tudományos szervezettől. Az intézményesüléshez bizonyos ‘magánkezdemenyvezésekre’, sőt, a hazai filozófiai nyilvánosság szerkezetének teljes átalakulására volt szükség.

Civil kezdeményezésként először 1870-ben fogalmazódott meg egy *Filozófiai Társaskör* létrehozásának gondolata, de a Kör alig egy éves formális működés után megszűnt.³ Néhány év múlva, 1876. október 11-én *Harrach József* esztéta, budapesti reáliskolai filozófiatanár, a korábbi próbálkozás kezdeményezője, ismét összehívta a korszak filozófiai és irodalmi életének néhány képviselőjét, hogy újra létrehozzák a Filozófiai Társaskört.⁴ A megjelentek között lezajlott vitában két koncepció, a Társaskör létrehozásának, céljának és tevékenységének tágabb, illetve szűkebb értelmezése ütközött össze. *Harrach József* és *Böhm Károly* álláspontja szerint a Társaskörnek nem pusztán a fővárosból kellene tagokat toboroznia, illetve a vitaestek rendezésén túl a filozófiai lap- és könyvkiadást is szerveznie, támogatnia kellene. *Kármán Mór* viszont csak fővárosi tagokra és mindössze alkalmankénti vitaestekre gondolt. A két koncepció közül az utóbbi győzött, így a Társaskör csupán a szűk tagsági kört megmozgató szóbeli vitákat szervezett, s 12 ilyen ‘értekezlet’ után másfél év múlva meg is szűnt⁵.

A Társaskör létrehozása mögött meghúzódó egyik gondolat, miszerint önálló magyar filozófiai lap- és könyvkiadásra van szükség, a Kör kudarca után is tovább élt. A kortársak egybehangzó véleménye szerint ugyanis a legnagyobb hiányosságok

³ *Böhm Károly* számol be erről a rövid életű kezdeményezésről az *Adalékok a Magyar Philosophiai Szemle történelméhez* című cikkében, a Magyar Philosophiai Szemle 1884-es évfolyamában. (pp. 459-477.)

⁴ Az összejövetelen tízen vettek részt: *Alexander Bernát, Babics Kálmán, Bánóczy József, Bihari Péter, Böhm Károly, Harrach József, Kármán Mór, Lechner László, Péterfy Jenő* és *Silberstein Adolf*. In: *Böhm Károly élete és munkássága*. I. Szerk. Kajlós (Keller) Imre, Besztercebánya 1913. pp. 235. [A 3-kötetes művet a Mikes International megjelentette 2006-ban elektronikusan. A referált rész az elektronikus kiadásban a 95. lapon található. — Mikes International Szerk.] Böhm a következőket írja a Társaskör megszűnéséről: „a filozófiai gondolkodást nem lehet professzióból űzni és jellemileg annyira különböző egyének, milyenek mi voltunk, nem férhetnek meg egy társas körben. [...] nem a filozófia iránti közöny, hanem szenvedhetetlen emberek elleni ellenszenv robbantotta szét a ‘Társas kör’-t már 1878-ban.” Uo.: pp. 236. [Az elektronikus kiadásban a 95. l. — Mikes International Szerk.]

⁵ A *Társaskör* megszűnését követően több filozófiai jellegű társaság, magánegylet, illetve tudományos kör is alakult a századforduló évtizedeiben. Ezek közül ki kell emelnünk az 1902-ben alapított *Magyar Filozófiai Társaságot*, amely civil kezdeményezésként a hazai filozófiai élet egészét kívánta összefogni. Ettől függetlenül igaz, hogy az újonnan alapított társaságok nem mindegyike határozta meg önmagát önálló filozófiai fórumként, bár részben ugyancsak feladatuknak tekintették a filozófiai műveltség terjesztését és ápolását, illetve vitafórumok szervezését. Példaként említhetjük az 1892-ben alapított *Aquinói Szent Tamás Társaságot*, amely szintén szervez filozófiai jellegű felolvasóüléseket, de ezek szellemiségét nagyrészt az egyházi, neoskolasztikus befolyás határozta meg. Ennek megfelelően a Társaság a keresztény bölcsélet terjesztésében látta feladatát. A Szent Tamás Társaság állt a későbbiekben az 1886. és 1906. között megjelenő *Bölcséleti Folyóirat* mögött, meghatározva annak szellemiségét.

ezen a téren mutatkoztak. A 19. század végéig a magyar filozófusok publikációi számára nem állt rendelkezésre önálló filozófiai periodika. Ennek következtében írásaik csak az Akadémia különböző kiadványaiban, esetleg más tudományos jellegű orgánumban, vagy éppen irodalmi lapokban jelenhettek meg⁶.

A filozófiai könyvkiadás területén a korszakfordulót az jelentette, amikor az Akadémia anyagi támogatásával, *Alexander Bernát* és *Bánóczy József* szerkesztésében, 1881-től útjára indult a *Filozófiai Írók Tára* című könyvsorozat. A szerkesztők eredeti tervei szerint az évente egy-egy kötetet megjelentető sorozat célja, hogy a klasszikus filozófiai irodalom magyar nyelvű fordításköteteivel terjesszék a filozófiai műveltséget. Úgy gondolták, hogy a magyar filozófiai kultúra ügyét és a magyar filozófiai műnyelv megszilárdulását leginkább az segítheti elő, ha klasszikus filozófiai műveket ültetnek át magyar nyelvre. Mivel szomorúan észrevételezték, hogy az 'emberiség filozófiai közkincséből' szinte semmi sem érhető el magyar nyelven, ezért sorozatukkal ezt az óriási 'szöveghiányt' szerették volna pótolni. A szerkesztők meg voltak győződve arról, hogy a jelentős bölcselők művei valóban az emberiség egyetemes szellemi közkincsét képezik, s amelyik nemzeti kultúra nem merít belőlük, az önmagát károsítja meg. Vagyis a filozófiai műveltség hazai terjesztésének és az egyetemes filozófiai kultúrához való kapcsolódásnak a legalapvetőbb feltételét abban látták, hogy a filozófia klasszikusainak művei a hazai olvasóközönség előtt is ismertek legyenek. Ennek pedig véleményük szerint a leghatékonyabb módja az, ha elkészítik a klasszikus filozófiai művek magyar nyelvű fordításait, s ezeket, megfelelő szövegmagyarázatokkal ellátva, megjelentetik a *Filozófiai Írók Tára* című könyvsorozatuk keretei között.

Ugyancsak a filozófiai műveltség terjesztésének az igénye, az egyetemes filozófiai kultúrához való kapcsolódás és az intézményteremtés vágya motiválta a 19. század utolsó évtizedeiben kikristályosodó folyóiratalapítási törekvéseket. A Filozófiai Társaskör létrehozásának kudarca nem altatta el végleg a gondolatot, hogy szükség van egy önálló magyar nyelvű filozófiai periodikára. A gondolat legkövetkezetesebb képviselője, Böhm Károly biztos volt abban, hogy egy önálló filozófiai folyóirat iránt érdeklődés mutatkozná, s ezáltal az meg tudna élni Magyarországon. Ha nem így volna, akkor a magyar filozófusok továbbra is kénytelenek lennének más tudományágak lapjaiban publikálni, vagy külföldön, idegen nyelven megjelentetni tanulmányaikat. Böhm nem fogadta el a kortársak részéről azt az álláspontot sem, hogy csak a 'külföldnek' érdemes dolgozni, s főleg csak Németországban szabad publikálni, mert ott értő közönség található. Noha ez, mint mondja, részéről semmi megerőltetéssel nem járt volna, sőt ez lett volna számára a kényelmesebbik megoldás, mégis folyóiratalapítási munkálatokba kezdett. Főként azért, mert csakis így látta garanciáját annak, hogy a filozófia iránt érdeklődő és értő olvasóközönség nevelődjön ki Magyarországon.

⁶ Korábban többek között ilyen fóruma volt a filozófiai publikációknak a *Tudományos Gyűjtemény*, az *Erdélyi Múzeum*, az *Értekezések a Bölcsészeti Tudományok köréből*, illetve *Értekezések a Társadalomtudományok köréből*, az *Emlékbeszédek*, a *Philosophiai Pályamunkák* könyvsorozata, vagy az *Akadémiai Értesítő*. A századforduló körüli és az azt követő évtizedekben – néhány példát említve – ugyancsak fórumot biztosított filozófiai jellegű publikációknak a *Hittudományi Folyóirat*, az *Irodalomtörténeti Közlemények*, a *Figyelő*, a *Magyar Szemle*, az *Egyetemes Philológiai Közlöny*, a *Magyar Figyelő*, a *Páosztortúz*, a *Helikon*, a *Bölcséleti Közlemények*, a *Filozófiai Értekezések*, a *Budapesti Szemle*, a *Katolikus Szemle*, a *Protestáns Szemle*, a *Magyar Kultúra*, az *Estétikai Szemle*, a *Husadik Század*, a *Nyugat*, a *Minerva* és még sok más folyóirat, ám önálló magyar nyelvű filozófiai folyóirat 1882-ig, a *Magyar Philosophiai Szemle* megjelenéséig nem létezett. Az említett folyóiratok mellett filozófiai jellegű könyveket is megjelentettek többek között a *Magyar Filozófiai Társaság Könyvtára*, az *MTA Filozófiai Könyvtára*, a *Magyar Könyvtár*, a *Modern Könyvtár*, a *Szent István-Könyvek*, a *Minerva Könyvtár*, a *Világkönyvtár*, a *Modern Könyvtár*, a *Társadalomtudományi Könyvtár*, a *Kétnyelvű Könyvtár*, a *Jeles Írók Tára*, az *Olcsó Könyvtár*, a *Szellem és Élet Könyvtára* című könyvsorozatok.

Böhm hozzálátva céljai megvalósításához úgy gondolta, hogy a továbbiakban csak olyan fiatal filozófusi gárdával érdemes dolgozni, akik képesek önálló filozófiai tanulmányok megírására, s emellett ‘nincs bennük egymás irányában féltékenység’. Így javaslatára 1881. október 20-án tágabb körben megbeszélést tartottak, amelynek témája a lapalapítás ügye volt⁷. Itt Alexander Bernátot, Baráth Ferencet és Böhm Károlyt bízták meg azzal, hogy dolgozzák ki a tervezett folyóirat szellemi koncepcióját. Mivel Alexander Bernát jobbára az éppen akkor induló Filozófiai Írók Tára című könyvsorozat gondjaival volt elfoglalva, ezért Böhm és Baráth készítette el a tervezetet. A szkeptikusok meggyőzése céljából néhány hónap alatt azt is felmérték, hogy mennyi munkatársra számíthatna a készülő periodika. Felhívásukra, hogy a filozófia magyar művelői közül hányan volnának hajlandók honorárium nélkül is munkatársul szegődni az induló lapnak, 41 igenlő válasz érkezett. A szervezkedő magántársaság 1881. januárjában végül Böhm Károlyt és Baráth Ferencet bízta meg a *Magyar Philosophiai Szemle* néven induló lap szerkesztésével⁸.

A hosszas előmunkálatokat követően 1882. március 1-jei jelzettel látott napvilágot a *Magyar Philosophiai Szemle* első száma (füzete). *Megjelenésével útjára indult az első önálló magyar nyelvű filozófiai folyóirat.*⁹ Az első számhoz Böhm Károly írt hosszabb beköszöntőt¹⁰. Soraiból filozófiai alapállása is kiderül¹¹. Véleménye szerint a filozófia alapfeladata a világ megértése és értelmezése. S bár a filozófia közvetlenül nem gyakorlati, mert „nem tanított meg senkit vasutak, gőzhajók, távírók ... megalkotására”, ám mégis nagy hatása van a gyakorlatra, így a filozófiára mindenkinek szüksége van, mert a filozófia szüli az ideálokat, amelyek nélkül nem lehet meg az egyes ember, s amelyek nélkül a nemzeti kultúra is szegényebb marad. Szerinte az emberiség történelmét eszmék mozgatják, s a filozófia feladata pedig, a megismerésen túl, az eszmék közvetítése lenne. Mint írja, „nekünk philosophiai műveltségre szükségünk van minden téren, azon célból, hogy öntudatos, elvileg igazolt nemzeti létünk lehessen, mely távolabbi, magasztosabb célok szolgálatában álljon, mint a mindennapi szükség céljai.”¹² Bevezető gondolataiból az is kiderül, hogy bízik a filozófia magyarországi szerepének erősödésében, a filozófiai műveltség terjedésében, s arra számít, hogy a filozófia képes lesz majd a magyar társadalom számára is ‘ideálokat’ (eszméket)

⁷ A megbeszélésen jelen volt Hunfalvy Pál, Hermann Ottó, György Aladár, Schwartzter Ottó, Bihari Péter, Baráth Ferenc, Harrach József, Alexander Bernát, Bánóczy József, Böhm Károly, Kármán Mór, Medveczky Frigyes, Lechner László, Babics Kálmán, Petz Vilmos, Torkos László és Bodnár Zsigmond. In: Böhm Károly élete és munkássága. I. Szerk. Kajlós (Keller) Imre, Besztercebánya 1913. pp. 238. [Az elektronikus kiadásban a 96. l. — Mikes International Szerk.]

⁸ A Szemle alapításának további részleteiről a *Böhm Károly élete és munkássága*. I. című kötet számol be. Szerk. Kajlós (Keller) Imre, Besztercebánya 1913. pp. 238. [Az elektronikus kiadásban a 96. l. — Mikes International Szerk.]

⁹ Aigner Lajos, a Szemle kiadója a következő sorokkal indítja útjára a lapot: „A philosophiai műveltség a nemzetek műveltségének teljessé tevője és betetőzője. A nélkül az nem egész s egyszersmind az adja meg annak az érettség és férfiasság valódi bélyegét. Ez érteti meg velünk valójában a jelent, számot ad a múlttól s tanácsot ad a jövőre nézve.” Itt közli Aigner azt is, hogy a Szemle kéthavonta, vagyis évente hat füzetben jelenik meg, s felsorol 45 nevet, akiket a Szemle munkatársaiként jelöl meg.

¹⁰ Böhm Károly: *Bevezetésül*. (A Magyar Philosophiai Szemle első évfolyama elé) In: Magyar Philosophiai Szemle I. 1882. pp. 1-10.

¹¹ Gondolatai itt összecsengnek az 1883-ban megjelenő, *Az ember és világa* című főműve első részének előszavában megfogalmazott gondolataival. „Nekem a filozófia nem tan, legkevésbé kenyérkeresetem, nekem a filozófia: élet.” Budapest, pp. III-IV. [A művet a Mikes International megjelentette 2003-ban elektronikusán. A referált rész az elektronikus kiadásban a XVIII. lapon található. — Mikes International Szerk.]

¹² Uo. pp. 6.

adni, mert, mint írja, „... *ideálok nélkül nincs nagyság.*” A folyóirat feladatát is ezen cél szolgálatában látta, mert szerinte „*vannak célok, melyekért bukni se szégyen.*”

Amint az Böhm beköszöntőjében olvasható, „... *a folyóirat nem szolgál semmiféle iskolának kizárólagosan, hanem szolgál az igazságnak ...*”¹³. Noha a szerkesztők valóban úgy képzelték, hogy semmilyen filozófiai irányzat vagy iskola elkötelezett szolgálatába nem állnak, a pozitívizmus irányvonalának hangsúlyos képviselője mégis egyértelműen kitapintható a folyóirat oldalain. Ám ez, legalábbis a szerkesztők szándéka szerint, mégsem jelent elfogultságot vagy éppen kizárólagosságot, legfeljebb orientáltságot. Böhm a Szemle oldalain éppen arról értekezik, hogy hogyan lehetséges kantiánus alapokon ellensúlyozni az egyre szélsőségesebb pozitívizmust. A *pozitív filozófia rendszere* című tanulmányában egyenesen a kantianizmus (kriticizmus) és pozitívizmus összebékítésének gondolatát fogalmazza meg¹⁴.

A szerkesztők a Szemle oldalain közvetlenül két teendő megvalósítását láttak fontosnak: *a magyar filozófiai múlt vizsgálatát, ezzel együtt a magyar filozófiai terminológia rendezését és megalkotását, valamint az 'ismeretelméleti tanok' kutatását.* Emellett tájékoztatni kívánták olvasóikat a '*természettudományos tanok*' filozófiai vonatkozásairól, az '*állami és társadalmi tanokról*', a '*logikai törvények vizsgálatának*' eredményeiről, a '*szép törvényeinek*' a kutatásáról, a '*lélektan*' problémáiról, valamint fontosnak tartották az '*erkölcsi törvények*' vizsgálatát is. Az '*egyéni szellem*' és az '*emberi elme*' működési törvényeinek a kutatását is olyan fontosnak tartották, hogy – Böhm Károly beköszöntője szerint – „*ez elől nem zárkozhatik el a Szemle.*” Mindezek megvalósításához pedig a '*fogalmak tiszta használata*' szükséges¹⁵.

Az '*előadás formáját*', a publikációk műfaját tekintve önálló tanulmányok, cikkek és elemzések éppúgy elképzelhetőek voltak a szerkesztők számára, mint kritikák, könyvismertetések, vagy éppen olvasói reflexiók. Emellett folyamatosan hírt kívántak adni a hazai és külföldi filozófiai élet fontosabb eseményeiről, a megjelenő filozófiai könyvekről és az egyetemi filozófiaoktatás tanrendjeiről is. Bár Böhm tudatában volt annak, hogy a lap hasábjain nincs lehetőségük a '*filozófia egyetemes sorsának intézésére*', de szándéka szerint legalább szellemi kapcsolatot kívánt létesíteni az európai filozófiai központokkal. A szerkesztők a legfontosabb feladatuknak mégis azt tartották, hogy alkalmat adjanak a magyar filozófusoknak arra, hogy anyanyelvükön fejezzék ki 'eredeti' gondolataikat, s ezáltal publikációs fórumot teremtsenek a filozófia hazai 'jóavaló közmunkásai' számára. Ebben van a lap vitathatatlan érdeme. Valódi fórumává vált a magyar nyelven zajló filozófiai diskurzusoknak. Ennek köszönhetően néhány év alatt több fiatal magyar filozófus 'kinevelésében' is érdemeket szerzett¹⁶. A Szemle körül kialakult egy többé-kevésbé állandó szerzői gárda, amely viszonylag színvonalas tanulmányokkal, illetve kisebb-nagyobb közleményekkel látta el a szerkesztőséget.¹⁷

¹³ Erre utal az első füzet címdalán szereplő, s János evangéliumából származó idézet is: „*Megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká téssen titeket.*” János. 3. 32.

¹⁴ In. Magyar Philosophiai Szemle 1884. pp. 161-188., 253-272., 321-347. Ettől függetlenül valóban igaz, hogy a Szemlében nagy helyet foglaltak a pozitívizmus álláspontját képviselő publikációk.

¹⁵ Böhm Károly: *Bevezetésül.* (A Magyar Philosophiai Szemle első évfolyama elé) In: Magyar Philosophiai Szemle I. 1882. pp. 7-10.

¹⁶ A fiatalabb nemzedék képviselői közül Böhm Károly mellett - hogy csak néhány példát említsünk - rendszeresen publikált a Szemlében Bokor József, Buday József, Medveczky Frigyes, Pikler Gyula, Schmitt Jenő és Pauer Imre.

¹⁷ A Szemle tíz évfolyamában összesen 392 kisebb-nagyobb publikáció jelent meg. Lásd *A Magyar Philosophiai Szemle repertórium.* (1882-1891) Készítette Szanka Éva. In. Böhm Károly és a „kolozsvári iskola”. Szerk. Laczkó Sándor és Tonk Márton, Kolozsvár – Szeged, Pro Philosophia, 2000. pp. 238-265.

Amint az a megjelenő lapszámokból jól látható, széles kitekintésű és rovatok által jól strukturált lapot képzelt el, illetve szerkesztett Böhm. Olyan lapot, amely valóban alkalmasnak tűnt az általa megfogalmazott célok megvalósítására. Feltétlenül érdeme a lapnak, hogy a magyar szellemi életen belül csökkentette a filozófia iránti közönyt, s bár szűk, de érdeklődő olvasóközönséget teremtett. Emellett a magyar filozófiai műnyelv fejlődéséhez is hozzájárult a pusztán ténnyel, hogy ösztönzőleg hatott a filozófiai témákban magyar nyelven írókra, gerjesztve ezáltal az igényes nyelvi fogalmazásra irányuló törekvéseket. A Szemle első évfolyamait végigolvasva könnyedén megállapítható az is, hogy Böhm azon ritka szerkesztők közé tartozott, akik személyes beállítottságukat és filozófiai értékrendjüket nem jelenítették meg kizárólagosan a szerkesztői munka során¹⁸. Egy-egy cikket akkor is megjelentetett, ha tartalmával nem értett egyet, de mint jól kidolgozott és megfelelő érvekkel alátámasztott álláspontot mégis tolerált. Ez a nagyvonalúság és igényes következetesség jellemezte Böhmöt szerkesztői munkája során. A mintát számára ebben főként a német filozófiai lapok szellemisége és tematikussága jelentette¹⁹. Ugyanakkor a folyóirat fő törekvésének mégis azt tartotta, hogy elsősorban magyar szerzők tollából közöljön 'eredeti' tanulmányokat, s ne csupán olyanokat, amelyek csak átveszik és ismertetik a külföldi filozófiai szakirodalomban fellelhető gondolatokat. Az első három évfolyam áttekintéséből kiderülhet számunkra, hogy a Szemle szerkesztési elveit és szellemiségét tekintve valóban a kor színvonalán állott. Ám ez sem volt elegendő ahhoz, hogy a hazai szellemi életen belül nagyobb befolyásra tegyen szert²⁰. Részsikerei ugyanakkor tagadhatatlanok.

A Szemle alig tízéves fennállása alatt is nagy változásokon ment át. Az első három évfolyam szerkesztése még Böhm kezében összpontosult, a lap szellemi vezére volt, majd azt követően *Baráth Ferenc* mellett *Bokor József* vette át a folyóirat szerkesztését. (A IV-V. évfolyamban *Buday József* is fel van tüntetve mint szerkesztő.) Böhm megvált a Szemle szerkesztésétől s ennek 'sértett önérzete' volt az oka. Történt ugyanis, hogy az Akadémia 1883-ban jutalmat tűzött ki, amely „a bölcséleti tudományok körébe tartozó munkák legjobbjának volna odaítélendő.” Böhm az akkor megjelenő könyvét, *Az ember és világa* című munkája első kötetét adta be a pályázaton, viszont csalódnia kellett. Műve az Akadémia hanyag adminisztrációja miatt nem került a bírálók kezébe. Az Akadémia főtitkárával folytatott polémia csak tovább élte a helyzetet. Bocsánatkérésre számított, s mivel ezt nem kapta meg, úgy látta jónak, ha lemond lapjának szerkesztéséről. Ellenkező esetben ugyanis vissza kellett volna mondania az Akadémia anyagi támogatását, s ez bizonyosan a Szemle megszűnését eredményezte volna²¹. Bár a Szemlét nagyrészt magánadakozásból finanszírozták a szerkesztők, de a

¹⁸ Szerkesztői tevékenysége mellett Böhm rendszeresen publikált a Szemlében. Ezen publikációi a terjedelmesebb tanulmányoktól a könyvismertetésekig meglehetősen széles tartományban mozogtak. A Szemle tíz évfolyamában összesen 36 olyan kisebb-nagyobb írás jelent meg, amely valamilyen módon köthető Böhm nevéhez. A Böhm által a Szemlében 1884 után megjelentetett nagyobb tanulmányokat dolgozza fel *Hajós József* a *Böhm Károly és a Magyar Filozófiai Szemle* című írásában. In. Erdélyi Múzeum 1993. 3-4. pp. 60-72. Hajós ezen írásában nem kívánja Böhm szerkesztői tevékenységének egészét vizsgálni, illetve a Szemléhez való viszonyát sem teszi reflexió tárgyává, pusztán a Szemle oldalain megjelent nagyobb írásait elemzi és ismerteti. Éppen ezért jelen tanulmányunkban eltekintünk Böhm Károly Szemlében megjelent írásainak az elemzésétől.

¹⁹ Így például a lipcsei *Philosophische Monatshefte*, amely lapnak Böhm 1876-1877-ben munkatársa volt és korábban több alkalommal is publikált oldalain.

²⁰ *Böhm Károly* 1884-ben maga is a mérleg megvonására kényszerült. *Böhm Károly: Adatok a Magyar Philosophiai Szemle történelméhez*. III. évfolyam. pp. 459-474.

²¹ Az ügy háttéréről részletesen beszámol a *Böhm Károly élete és munkássága* I. kötete. Szerk. Kajlós (Keller) Imre, Besztercebánya, 1913. pp. 251-255. [Az elektronikus kiadásban a 101-103. lapok. — Mikes International Szerk.]

megjelenéshez valóban nélkülözhetetlen volt az Akadémia évi 300 forintos anyagi támogatása. A szerkesztőknek ezen támogatás mellett is mindvégig nagy erőfeszítésükbe került, hogy a lap megjelentetéséhez szükséges anyagi fedezetet előteremtsék²².

Böhm a Szemle szerkesztésétől való megválását követően is munkatársa maradt a lapnak. Cikkei, könyvismertetései, folyóiratszempléi jelentek meg, bár konkrét szervezői, szerkesztői munkára már nem vállalkozott. Már Böhmnek a Szemle szerkesztéséről történő lemondásának pillanatában is sikereket tudhatott maga mögött a lap. Az első három évben 31 nagyobb tanulmány, illetve értekezés jelent meg a folyóirat oldalain, főként ismeretelméleti, etikai, lélektani, esztétikai, illetve filozófiatörténeti témákban. Az önálló cikkek mellett az *‘Értesítő’* című rovatban 38 hazai és külföldi filozófiai könyv ismertetését vagy bírálatát közölték. Böhm az első években külön rovatot indított *‘Philosophiai folyóiratokból’* címen, amelyben a külföldi filozófiai periodikák oldalain megjelent publikációk az ismertetéseit közölte, vagyis egyfajta szakirodalomfigyelői szolgálatot is ellátott a Szemle. Ezek a rovatok a későbbiekben is megmaradtak. A *‘Könyvjegyzék’* című rovatban a frissen megjelenő hazai és külföldi filozófiai könyvek listáját is közölték. Ugyanakkor műfordításokat csak elvétve jelentettek meg. Bár a *‘Részletek értekezésekből’* című rovatnak volt olyan funkciója, hogy rövid fordítások által tudósítson bizonyos külföldi kutatási eredményekről, de ez mégsem nevezhető szisztematikus fordítói tevékenységnek. A szerkesztők kevés alkalmas fordítót tartottak számon, így a klasszikus vagy kortárs filozófiai alkotások magyar nyelvű fordításának programját nem vállalták fel. A folyóirat terjedelmi korlátai sem tették lehetővé a nagyobb lélegzetű filozófiai művek fordításainak a közlését. A fordítások hiányának valódi okát azonban Böhm alapkoncepciójában kereshetjük. Böhm véleménye szerint ugyanis *„a magyar philosophián fordításokkal segíteni nem lehet, ... a philosophia a szabad önálló gondolkodás mestersége.”*²³ Felfogása markánsan különbözik a korszak másik emblematikus intézményteremtő személyiségének, Alexander Bernátnak az alapállásától²⁴. Míg Alexander inkább a klasszikus művek magyar nyelvű fordításköteteitől, s ezáltal az európai szellemi áramlatokhoz való kapcsolódástól várta a magyar filozófiai kultúra és műnyelv megszilárdulását, addig Böhm ezt teljességgel elutasította. A magyar bölcséleti kultúra, illetve műnyelv megszilárdulása szempontjából sokkal fontosabbnak tartotta a filozófia aktív művelését, illetve az önálló és eredeti munkák közlését²⁵. A Szemlét is ezen műveltségteremtő eszménye szolgálatába állította.

Minden sikere ellenére a Szemle működése nem volt minden korabeli magyar filozófus számára elismerésre méltó. A kortársak részéről folyamatosan támadások érték a szerkesztőséget. A hazai filozófiai életen belüli ellenlábások fellépése részben szakmai féltékenységgel, részben pedig tartalmi kifogásokkal magyarázható. A Szemle egyik szerzője, *Maczki Valér* például azzal vádolta a szerkesztőket, hogy működésükkel eleve a magyar filozófusok szakmai közvéleményének megosztására törekednek, és feleslegesen gerjesztenek súrlódásokat. Maczki azt is szemére veti a szerkesztőknek, hogy enciklopédikus,

²² A Szemle nehéz pénzügyi helyzetéről azok a rendszeres előfizetői felhívások tudósítanak, amelyek főként az első évfolyamok végén találhatóak. Ilyen körülmények között érthető, ha a megjelenési példányszám is évről évre változott, de mindvégig csak néhány száz példány maradt.

²³ Böhm Károly: *A Magyar Philosophiai Szemle eddigi működéséről*. In: *Magyar Philosophiai Szemle* 1885. pp. 99-111.

²⁴ Böhm és Alexander eltérő ‘kultúrateremtő’ stratégiájáról lásd *Bretter Zoltán: Századvég vagy századelő. Böhm Károly és Alexander Bernát alternatív műveltségteremtői*. In: *Közelítések a magyar filozófia történetéhez*. Szerk. Mester Béla - Percz László, Áron Kiadó, Budapest 2004. pp. 280-292. (Recepció és kreativitás)

²⁵ Valljuk meg, a magyar filozófiai kultúra megszilárdulása azonban mind az autonóm módon művelt filozófiát, mind pedig a műfordítói programot, tehát Böhm és Alexander tevékenységét együttesen igényli és feltételezi.

áttekintő jellegű szerkesztői szemlélet helyett inkább külföldi mintákat követve, speciális szakterületek alaposabb ismertetésére kellene törekedniük. További vádja Maczkinak, hogy véleménye szerint a pozitivistá irányzat egyedüli elkötelezettjévé vált a lap, más irányzatok képviselőit kirekesztve ezzel a publikálás lehetőségéből²⁶. Élesen ellentmond ennek a 'kirekesztést' felemlítő vádnak az a tény, hogy Böhm közli a Szemlében Maczki álláspontját, s hogy Maczki rendszeresen publikált a Szemlében. Ezzel együtt Maczki támadása vitát váltott ki a Szemle hívei és ellenlábasai között. Maga Böhm önérzetesen utasította vissza a vádak²⁷.

A folyóirat 1891-ben bekövetkezett megszűnésének a közvetlen oka, hogy az akkori szerkesztőnek, Bokor Józsefnek más elfoglaltsága akadt, amely a szerkesztésben meggátolta őt. A Szemle utolsó évfolyamai már valóban némi gondozatlanságról árulkodnak. Romlott a színvonal, nem minden esetben érhető tetten a szerkesztői igényesség, esetlegessé kezd válni a szerkezeti tagoltság és a rovatok korábbi gazdagsága, így összességében távolodni kezdett a Szemle attól a széles kitekintésre törekvő szellemiségtől, amit Böhm Károly álmódott meg korábban. Úgy tűnik senki sem vállalta, hogy folytassa a szerkesztői munkát. Végül a Magyar Philosophiai Szemle úgy szűnt meg, hogy mindössze tíz évfolyama látott napvilágot, ám ez is elegendő értéket képvisel ahhoz, hogy a filozófia magyarországi művelésének történetében külön fejezetet képezzen. A Szemle megszűnésével, az ekkor már létező, de teljességgel más orientációjú, egyházi és neoskolasztikus befolyás alatt álló *Bölcséleti Folyóirat* mellett - amely az elkötelezett teológiai és egyházi irányzatosságot elutasító filozófusok számára nem volt megfelelő publikációs fórum, - hiányzott a magyar filozófiai életből egy szélesebb alapokon álló filozófiai folyóirat.

Nem kellett sokáig várni. Az Akadémia támogatásával, *Pauer Imre* szerkesztésében 1892-ben útjára indult az *Athenaeum*.²⁸

---

²⁶ *Maczki Valér: A Magyar Philosophiai Szemle feladata*. IV. évf. 1885. pp. 47-53.

²⁷ Az ügyről részletesen tudósít a *Böhm Károly élete és munkássága* I. című kötet. Szerk. Kajlós (Keller) Imre, Besztercebánya, 1913. pp. 256-261. Más lapok, így például a *Közoktatás* című folyóirat is előszeretettel adott helyet a Szemle elleni támadásoknak. [Az elektronikus kiadásban a 104-105. lapok. — Mikes International Szerk.]

²⁸ Az *Athenaeum* 1892-től 1947-ig jelent meg, s a korszak legjelentékenyebb hazai filozófiai periodikája lett.

A Magyar Philosophiai Szemle

(1882-1891)

Repertórium

Készítette: Szanka Éva

Lektorálta: Pajor Enikő, Laczkó Sándor

Készült a JATE Társadalomelméleti Gyűjteménye
"A magyar nyelvű filozófiai irodalom forrásai"
című kutatási programjának keretei között.

Szeged, 1997

Előszó

A MAGYAR PHILOSOPHIAI SZEMLE tíz éven keresztül, 1882-től 1891-ig jelent meg. A folyóirat egy adott évben megjelent füzetét egy kötetbe kötötték, így a tíz évfolyam tíz kötete áll rendelkezésünkre. A repertórium a fent említett tíz évfolyamot dolgozza fel, a cikkek szerkezete, illetve tartalma szerint öt nagyobb egységre osztva, melyek a következők:

I. **ÉRTEKEZÉSEK:** A cikkek tételszámozva, évfolyamonként, s azon belül pedig növekvő oldalszám szerint vannak feltüntetve. Egy-egy tétel tájékoztat a cikk címéről, szerzőjéről és megjelenési adatairól. Továbbá minden esetben feltüntettük egy-egy tétel előzményének, illetve folytatásának megjelenési adatait és tételszámát. Több részből álló művek esetében az utolsó közleményt követően felsoroltuk az összes előzményt. Kapcsolódó előzmény vagy folytatás megnevezéssel jeleztük azokat a cikkeket, amelyek nincsenek szerves kapcsolatban egymással, hanem csak hasonló téma, a cikkekre való utalás vagy válasz kapcsán tartoznak össze.

II. **ISMERTETŐK:** Ez a rész tartalmazza különböző szerzők műveiről, beszédeiről szóló nagyobb lélegzetű bírálatokat, műismertetőket. A tíz évfolyam összes műismertetését összegyűjtve az ismertett művek szerzőinek, vagy ha nincs, akkor címének mechanikus rendjébe szedve folyamatos tételszámmal soroljuk fel. Egy-egy tétel tartalmazza az ismertett mű szerzőjét, a mű címét, megjelenési helyét és évét. Továbbá a műismertető személyét, (bár ez sok esetben nincs feltüntetve) és a cikk megjelenési adatait. Az előzményt, illetve folytatást vagy kapcsolódó részeket itt is feltüntettük.

III. **ÉRTEŚÍTŐK:** Tartalma kisebb lélegzetű, inkább értesítő, jeladó jellegű mű, beszéd, illetve tanulmány-ismertető, iskolai tananyaggal, tankönyvekkel, különböző hírekkel foglalkozó cikkek. A tíz évfolyam ezen témájú cikkeit a címek mechanikus rendje szerint tételszámmal ellátva ismertettük. Ezen rész leírásai is tájékoztatnak a cikk címéről, szerzőjéről és a megjelenési adatokról.

IV. **FOLYÓIRAT és MŰAJÁNLÁS:** Szinte minden szám tartalmaz felsorolás és/vagy bibliográfiai adatok szintjén filozófiai műveket és folyóiratokat. Szintén érvényes a folyamatos tételszámozás, és megjelenési adatok közlése ezen részre is.

V. **VEGYESEK:** Levezést, idézeteket, szerkesztői közléseket a címek mechanikus rendjében tételszámmal ellátva ismertettük.

A repertóriumhoz **NÉVMUTATÓ**t készítettünk, amelybe felvettünk minden cikkben szereplő, említett nevet. A Névmutatóban a személynevek mechanikus rendben találhatóak s az összes hozzá tartozó cikk tételszámát is felsoroltuk. Az erről vagy a műről szóló cikkek tételszámát aláhúzással jelöltük. A többi jelöletlen tételszám esetében az adott személy a vonatkozó cikk szerzője.

A repertórium készítésénél a korabeli helyesírást követtük. A helytelen oldalszámozásra is felfigyeltünk, amelyet a következőképpen javítottunk:

Hibás a 108. tétel esetében a 378-373. p. (378-!389), a 109. tétel esetében 374-401. p. (!390-!417), a 110. tétel esetében 402-445. p. (!418-445)

A helyes adat zárójelben van és felkiáltójellel jelöltük azt az adatot, amelyet javítottunk.

I. Értekezések

1. évf. 1882.

1. Bevezetésül / Böhm Károly = 1–10. p.
2. A philosophálás akadályai / Horváth Cyrill = 11–24. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 161–175. p. vö.: 9.
3. Spencer Herbert philosophiája: mutatvány egy Spencer philosophiáját tárgyaló tanulmányból / Lechner László = 25–46. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 363–387. p. vö.: 20.
4. Giacomo Leopardi gróf, mint a német pessimismus előfutárja / Buday József = 47–54. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 109–134. p. vö.: 8.
5. Az amerikai költészet fejlődése. Walt Whitmann. / (Baráth Ferencz) = 55–65. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 211–222. p. vö.: 13.
6. A realismus alapellentmondása / Böhm Károly = 81–94. p.
7. Péterfi Károly élete és munkái / Kiss Áron = 95–108. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 176–192. p. vö.: 10.
8. Giacomo Leopardi gróf, mint a német pessimismus előfutárja / Buday József = 109–134. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 47–54. p. vö.: 4.
9. A philosophálás akadályai / Horváth Cyrill = 161–175. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 11–24. p. vö.: 2.
Folyt.: 3. évf. 1884. 241–252. p. vö.: 51.
10. Péterfi Károly élete és munkái / Kiss Áron = 176–192. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 95–108. p. vö.: 7.
11. Néhány újabb kutatás a kísérleti lélektan terén / Böhm Károly = 193–201. p.
12. A nyelvtudomány jelen állása / Bodnár Zsigmond = 202–210. p.
Az amerikai költészet fejlődése. Walt Whitmann. / (Baráth Ferencz) = 211–222. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 55–65. p. vö.: 5.
Folyt.: 1. évf. 1882. 288–302. p. vö.: 17.
13. Lotze / Bihari Péter = 241–266. p.
Folyt.: 1. évf. 1882. 341–362. p. vö.: 19.
14. Az aesthetika kérdéses pontjai / Simon József Sándor = 267–280. p.
15. Lélektani elméletek kifejlődése a görög philosophiában / Pauer Imre = 281–287. p.
Az amerikai költészet fejlődése. Walt Whitmann. / (Baráth Ferencz) = 288–302. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 55–65. p. vö.: 5.
1. évf. 1882. 211–222. p. vö.: 22.
16. A bölcsészet problémája / Schmitt Jenő = 321–340. p.
17. Lotze / Bihari Péter = 341–362. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 241–266. p. vö.: 14.
Folyt.: 1. évf. 1882. 450–471. p. vö.: 22.
18. Spencer Herbert philosophiája : mutatvány egy Spencer philosophiáját tárgyaló tanulmányból / Lechner László = 363–387. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 25–46. p. vö.: 3.
Folyt.: 2. évf. 1883. 101–119. p. vö.: 26.
19. A szellemi életünk fejlődésvonalában felmerülő hiánzok s azoknak okai / Lechner Károly = 404–449. p.
20. Lotze / Bihari Péter = 450–471. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 241–266. p. vö.: 14.
1. évf. 1882. 341–362. p. vö.: 19.

2. évf. 1883.

23. A szellemi működés mint érzéki functiók összjelensége / Schmitt Jenő = 3–21. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 81–100. p. vö.: 25.
Az asszony lélektanáról / Böhm Károly = 22–54. p.
24. A szellemi működés mint érzéki functiók összjelensége / Schmitt Jenő = 81–100. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 3–21. p. vö.: 23.

25. Spencer Herbert philosophiája / Lechner László = 101–119. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 363–387. p. vö.: 20.
Folyt.: 2. évf. 1883. 161–183. p. vö.: 29.
26. A szerelem elméletéből / Babics Kálmán = 120–126. p.
27. Locke és Leibnitz vitája a velünk született eszmékről / (Málnai Mihály) = 127–143. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 211–226. p. vö.: 32.
28. Spencer Herbert philosophiája / Lechner László = 161–183. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 101–119. p. vö.: 26.
Folyt.: 3. évf. 1884. 1–18. p. vö.: 43.
29. A jellem eszméje / Nemes Imre = 184–196. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 259–280. p. vö.: 34.
30. A methaphysikai aesthetika alapkérdései / Simon J. S. = 197–210. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 321–337. p. vö.: 36.
31. Locke és Leibnitz vitája a velünk született eszmékről / (Málnai Mihály) = 211–226. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 127–143. p. vö.: 28.
32. A criticismus és positivismus / Böhm Károly = 245–258. p.
33. A jellem eszméje / Nemes Imre = 259–280. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 184–196. p. vö.: 30.
Folyt.: 2. évf. 1883. 338–348. p. vö.: 37.
34. Byron „Kain”-ja és Hartmann E. bölceleti rendszere / Buday József = 281–302. p.
Folyt.: 2. évf. 1883. 401–412. p. vö.: 39.
35. A methaphysikai aesthetika alapkérdései / Simon J. S. = 321–337. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 197–210. p. vö.: 31.
36. A jellem eszméje / Nemes Imre = 338–348. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 184–196. p. vö.: 30.
2. évf. 1883. 259–280. p. vö.: 34.
37. Haladásunk és az emberi boldogság / Szlamka Elek = 349–375. p.
38. Byron „Kain”-ja és Hartmann E. bölceleti rendszere / Buday József = 401–412. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 281–302. p. vö.: 35.
39. A nő / Bihari Péter = 413–439. p.
Folyt.: 3. évf. 1884. 19–45. p. vö.: 44.
40. A változás problémájához / Schmitt Jenő = 440–446. p.
Kapcsolódó folyt.: 2. évf. 1883. 447–459. p. vö.: 42.
41. Megjegyzések a „Változás problémájához” című cikke / Böhm Károly = 447–459. p.
Kapcsolódó előzm.: 2. évf. 1883. 440–446. p. vö.: 41.

3. évf. 1884.

43. Spencer Herbert philosophiája / Lechner László = 1–18. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 161–183. p. vö.: 29.
Folyt.: 3. évf. 1884. 114–148. p. vö.: 48.
44. A művészetek új osztályozása / Rakodczay Pál = 46–63. p.
45. Ulrici Hermann: Nekrolog / Buday József = 81–88. p.
46. A szabadság némely korlátairól / Bokor József = 89–113. p.
47. A nő / Bihari Péter = 114–148. p.
Előzm.: 2. évf. 1883. 413–439. vö.: 40.
3. évf. 1884. 19–45. p. vö.: 44.
48. A positiv philosophia rendszere / Böhm Károly = 161–188. p.
Folyt.: 3. évf. 1884. 253–272. p. vö.: 52.
49. Spencer Herbert philosophiája / Lechner László = 189–208. p.
50. A philosophálás akadályai / Horváth Cyrill = 241–252. p.
Előzm.: 1. évf. 1882. 11–24. p. vö.: 2.
1. évf. 1882. 161–175. p. vö.: 9.

51. A pozitív philosophia rendszere / Böhm Károly = 253–272. p.
Előzm.: 3. évf. 1884. 161–188. p. vö.: 49.
Folyt.: 3. évf. 1884. 321–347. p. vö.: 55.
52. Az érzéki észrehevés elemi alkatrészei: psychophysikai kísérleti tanulmány / Lechner Károly = 273–303. p.
53. Petőcz Mihály bölcsészeti rendszere / Buday József = 304–316. p.
Folyt.: 3. évf. 1884. 441–449. p. vö.: 58.
54. A pozitív philosophia rendszere / Böhm Károly = 321–347. p.
Előzm.: 3. évf. 1884. 161–188. p. vö.: 49.
3. évf. 1884. 253–272. p. vö.: 52.
55. A társadalom fogalma / Kiss Mihály = 395–418. p.
56. A szép szellemi érzése mint agyfunkció / Schmitt Jenő = 419–440. p.
57. Petőcz Mihály bölcsészeti rendszere / Buday József = 441–449. p.
Előzm.: 3. évf. 1884. 304–316. p. vö.: 54.
Folyt.: 4. évf. 1885. 241–256. p. vö.: 73.
- 4. évf. 1885.**
58. Böhm Károlyhoz / Bokor József = 1–4. p.
59. Érintkezési pontok a physika és a phylosophia között / Heller Ágost = 5–12. p.
60. Horváth Cyrill élete és bölcsészete / Nemes Imre = 13–34. p.
Folyt.: 4. évf. 1885. 124–142. p. vö.: 68.
61. Összehasonlító bonctani vázlatok / Bihari Péter = 35–46. p.
62. A „Magyar Philosophiai Szemle” feladata / Maczki Valér = 47–53. p.
63. A gazdaság fogalma / Kiss Mihály = 54–66. p.
Folyt.: 4. évf. 1885. 209–221. p. vö.: 71.
64. A nyelv mint eszköz / Hun Pál = 81–98. p.
65. A „Magyar Philosophiai Szemle” eddigi működéséről: nyílt levél a „Magyar Philosophiai Szemle” tisztelt szerkesztőihöz / Böhm Károly = 99–111. p.
66. A felsőház / Bokor József = 112–123. p.
67. Horváth Cyrill élete és bölcsészete / Nemes Imre = 124–142. p.
Előzm.: 4. évf. 1885. 13–34. p. vö.: 61.
Folyt.: 4. évf. 1885. 222–229. p. vö.: 72.
68. Nőnevelésünk és az iskola / Felméri Lajos = 161–191. p.
69. A szabad akaratról / Öreg János = 192–208. p.
70. A gazdaság fogalma / Kiss Mihály = 209–221. p.
Előzm.: 4. évf. 1885. 54–66. p. vö.: 64.
Folyt.: 5. évf. 1886. 292–311. p. vö.: 91.
71. Horváth Cyrill élete és bölcsészete / Nemes Imre = 222–229. p.
Előzm.: 4. évf. 1885. 124–142. vö.: 68.
4. évf. 1885. 321–344. p. vö.: 76.
72. Petőcz Mihály bölcsészeti rendszere: viszonya a régi és az újabb atomistikához / Buday József = 241–256. p.
Előzm.: 3. évf. 1884. 304–316. p. vö.: 54.
3. évf. 1884. 441–449. p. vö.: 58.
A formai logika reformjáról: különös tekintettel a magyar iskolákban használt logikai könyvekre / Böhm Károly = 257–287. p.
73. Antonio Rosmini : philosophiájának tendenciája / ...y ...ö = 288–305. p.
74. Horváth Cyrill élete és bölcsészete / Nemes Imre = 321–344. p.
Előzm.: 4. évf. 1885. 222–229. p. vö.: 72.
Folyt.: 4. évf. 1885. 449–463. p. vö.: 80.
75. Bölcsészettünk nyelve / Hun Pál = 345–359. p.
Kapcsolódó folyt.: 4. évf. 1885. 476–477. p.
76. Horváth Cyrill és a philosophia / Maczki Valér = 360–374. p.
77. Az aesthetikai érzék, mint egyik üzenetforrásunk: Opzoomer C. W. után / Lakatos Sámuel = 401–448. p.
78. Horváth Cyrill élete és bölcsészete / Nemes Imre = 449–463. p.
Előzm.: 4. évf. 1885. 13–34. p. vö.: 61.

4. évf. 1885. 124–142. p. vö.: 68.
 4. évf. 1885. 222–229. p. vö.: 72.
 4. évf. 1885. 321–344. p. vö.: 73.

5. évf. 1886.

80. A philosophiai propaedeutika ügye középiskoláinkban / Buday József = 1–17. p.
 Folyt.: 5. évf. 1886. 312–355. p. vö.: 92.
81. Egy kis philosophiai nyelvörködés / Maczki Valér = 16–32. p.
82. A társadalom befolyása az államra / Bokor József = 33–43. p.
 Folyt.: 5. évf. 1886. 134–148. p. vö.: 86.
83. Kritikai megjegyzések a képkapcsolás elméletére / Böhm Károly = 81–101. p.
84. Erdélyi János élete és művei / Hun Pál = 102–133. p.
85. A társadalom befolyása az államra / Bokor József = 134–148. p.
 Előzm.: 5. évf. 1886. 134–148. p. vö.: 86.
86. A reális nevelés / Sebesztha Károly = 161–208. p.
 Folyt.: 5. évf. 1886. 261–291. p. vö.: 90.
87. A megismerésről: Descartes és Kant elveire való tekintettel / Sárffy Aladár = 209–234. p.
88. A morális válság / Bokor József = 241–260. p.
89. A reális nevelés / Sebesztha Károly = 261–291. p.
 Előzm.: 5. évf. 1886. 161–208. p. vö.: 87.
90. A gazdaság fogalma / Kiss Mihály = 292–311. p.
 Előzm.: 4. évf. 1885. 54–66. p. vö.: 64.
 4. évf. 1885. 209–221. p. vö.: 71.
91. A philosophiai propaedeutika ügye középiskoláinkban / Buday József = 312–355. p.
 Előzm.: 5. évf. 1886. 1–17. p. vö.: 81.
92. Az erkölcsi tudat és megjelenési alakjai / Böhm Károly = 401–428. p.
93. Az emberi és állati lélek / Bihari Péter = 429–458. p.

6. évf. 1887.

95. A matematika a positiv philosophia rendszerében / Ormay Lajos = 1–44. p.
 Folyt.: 6. évf. 1887. 95–120. p. vö.: 98. p.
96. Az állam, mint nemzet: kritikai értekezés a divatos államjogi és politikai nézetek felett / Kuncz Ignác = 45–70. p.
97. Aquinói Tamás és a scholastica philosophia / Szentmiklossy Á. = 81–94. p.
 Folyt.: 6. évf. 1887. 175–189. p. vö.: 101.
 A matematika a positiv philosophia rendszerében / Ormay Lajos = 95–120. p.
 Folyt.: 6. évf. 1887. 1–44. p. vö.: 95. p.
 Sorozat következő része : mechanika : 6. évf. 1887. 160–174. p. vö.: 100.
98. A középiskola tantervei / Bokor József = 121–132. p.
 Folyt.: 6. évf. 1887. 305–311. p. vö.: 105.
99. A mechanikai a positiv philosophia rendszerében / Ráth Arnold = 160–174. p.
 Sorozat előző része : matematika : 6. évf. 1887. 1–44. p. vö.: 95.
 Sorozat következő része : csillagászat : 6. évf. 1887. 266–304. p. vö.: 104. p.
100. Aquinói Tamás és a scholastica philosophia / Szentmiklossy Á. = 175–189. p.
 Előzm.: 6. évf. 1887. 81–94. p. vö.: 97.
101. A philosophia facultásról / Szász Béla = 190–212. p.
102. Az aristokratia / Kuncz Ignác = 241–265. p.
103. A csillagászat a positiv philosophia rendszerében / Ormay Lajos = 266–304. p.
 Sorozat előző része : mechanika : 6. évf. 1887. 160–174. p. vö.: 100.
 Sorozat következő része: physika : 6. évf. 1887. 337–353. p. vö.: 106. p.
104. A középiskola tantervei / Bokor József = 305–311. p.
 Előzm.: 6. évf. 1887. 121–132. p. vö.: 99.

105. A physika a positiv philosophia rendszerében / Ráth Arnold L. = 337–353. p.
Sorozat előző része : csillagászat : 6. évf. 1887. 266–304. p. vö.: 104.
Sorozat következő része : chemia : 7. évf. 1888. 8–19. p. vö.: 112. p.
106. Fichte / Schmitt Jenő = 354–377. p.
107. Az aesthetika biológiai elmélete / M. Horváth K. = 378–373. p. (!389. p.)
108. A közjogi s különösen a közigazgatási bírászkodás philosophiája / Kuncz Ignác = 374–401. p. (!390–!417. p.)
109. A philosophiai propaedeutika magyar gymnasiumainkban / Böhm Károly = 402–445. p. (!418–445.)

7. évf. 1888.

111. Schopenhauer / Schmitt Jenő = 1–7. p.
112. A chemia a positiv philosophia rendszerében / Ráth Arnold L. = 8–19. p.
Sorozat előző része : physika : 6. évf. 1887. 337–353. p. vö.: 106.
Sorozat következő része : biológia : 7. évf. 1888. 219–261. p. vö.: 124. p.
113. Az ébredő szabadság / Bokor József = 20–25. p.
114. Az idő eszméjének kifejlődése az öntudatban / Szentmiklossy A. = 28–40. p.
115. A gazdaszat fogalmának kifejlődése az új korban / Kiss Mihály = 41– 58. p.
116. A pedagogium / Bokor József = 59–66. p.
117. Államigazgatási elvek és rendszerek / Kuncz Ignác = 81–111. p.
118. Mit tesz az : megismerni / Balásy Dénes = 112–122. p.
119. A lélekre vonatkozó elméletek: Wundt Vilmos álláspontja / Buday József = 123–132. p.
Folyt.: 7. évf. 1888. 174–188. p. vö.: 121.
120. A philosophia fordulata / Brassai Sámuel = 161–173. p.
Folyt.: 9. évf. 1890. 1–48. p. vö.: 144.
Kapcsolódó folytatás válasz: 7. évf. 1888. 337–340. p. vö.: 126.
121. A lélekre vonatkozó elméletek: Wundt Vilmos álláspontja / Buday József = 174–188. p.
Előzm.: 7. évf. 1888. 123–132. p. vö.: 119.
122. Tudomány-e a philosophia / (Janet) = 189–204. p.
123. Vázlatok a kategóriáknak physiologico-pszichologiai demonstratiojához / Schmitt Jenő = 205–218. p.
A biologia a positivismus rendszerében / Bokor József = 219–261. p.
Sorozat előző része: chemia: 7. évf. 1888. 8–19. p. vö.: 112.
124. A tudományok osztályozásáról: Wundt Vilmostól / Rác Lajos = 262–304. p.
125. Észrevételek Brassai cikkére / Böhm Károly = 337–340. p.
Kapcsolódó előzm.: 7. évf. 1888. 161–173. p. vö.: 120.
9. évf. 1890. p. 1–48. p. vö.: 144.
126. Bölcsészeti feladatok / Szentmiklossy A. = 341–358. p.
127. A positivismus nevelési rendszere / Buday József = 359–402. p.
128. Állam és társadalom / Kuncz Ignác = 403–428. p.
129. A vallás eredetének és fejlődésének kérdéséhez / Patrubány Lukács = 429–452. p.

8. évf. 1889.

131. A választókerületek bizalmatlansági szavazatai / Kuncz Ignác = 1–15. p.
132. A sociologia / Bokor József = 16–47. p.
Folyt.: 8. évf. 1889. 321–343. p. vö.: 140.
A lélektan ismeretelméleti alapjai / Böhm Károly = 48–105.
133. A bölcsészet viszonya a theológiához: Paul Janet után / Rác Lajos = 106–132. p.
134. A vallás eredete kérdéséhez / Antal Géza = 133–136. p.
135. Paduai Marsilius tana az államról és az egyházzól / Domanovszki Endre = 161– 173. p.
136. A természettudományok szerepe a philosophiában / Simon J. S. = 174–191. p.
137. Büntárs-e a philosophia? / Öreg János = 192–230. p.
138. Giordano Bruno élete és bölcselete / Buday József = 231–292. p.
139. Sociologia / Bokor József = 321–343. p.
Előzm.: 8. évf. 1889. 16–47. p. vö.: 132.
Folyt.: 9. évf. 1890. 291–304. p. vö.: 153.

140. Machiavelli Miklós politikája / Domanovszki Endre = 344–384. p.
 141. A test és a lélek egymáshoz való viszonyának kérdése hajdan és most / Parázdi Kálmán = 401–429. p.
 142. Machiavelli „Fejedelme” / Domanovszki Endre = 430–450. p.

9. évf. 1890.

144. A philosophia fordulata / Brassai Sámuel = 1–48. p.
 Előzm.: 7. évf. 1888. 161–173. p. vö.: 120.
 Folyt.: 9. évf. 1890. 81–94. p. vö.: 146.
 145. Nemzetállam és hivatalnokállam / Kuncz Ignác = 49–60. p.
 146. A philosophia fordulata / Brassai Sámuel = 81–94. p.
 Előzm.: 9. évf. 1890. 1–48. p. vö.: 144.
 Folyt.: 10. évf. 1891. 321–357. p. vö.: 167.
 147. Plato theaitetosaról / Simon J. S. = 95–135. p.
 148. Hume Dávid pszichológiája / Kaposy Lucian = 136–152. p.
 149. Montaigne Mihály / Domanovszki Endre = 153–184. p.
 150. Az objective léthez való hit lélektana / Pikler Gyula = 185–200. p.
 Folyt.: 9. évf. 1890. 260–290. p. vö.: 152.
 151. Petrarca és a renaissance / Domanovszki Endre = 241–259. p.
 152. Az objective léthez való hit lélektana / Pikler Gyula = 260–290. p.
 Előzm.: 9. évf. 1890. 185–200. p. vö.: 150. p.
 Folyt.: 9. évf. 1890. 425–457. p. vö.: 156.
 153. Sociologia / Bokor József = 291–304. p.
 Előzm.: 8. évf. 1889. 321–343. p. vö.: 140.
 Folyt.: 10. évf. 1891. 358–442. p. vö.: 168.
 154. Önkormányzat / Kuncz Ignác = 321–353. p.
 155. A lélektan ismeretelméleti alapjai / Böhm Károly = 354–424. p.
 156. Az objective léthez való hit lélektana / Pikler Gyula = 425–457. p.
 Előzm.: 9. évf. 1890. 185–200. p. vö.: 150. p.
 9. évf. 1890. 260–290. p. vö.: 152.

10. évf. 1891.

157. Adalékok a középiskolai reform kérdéséhez / Jeszenszky Dezső = 1–46. p.
 158. A következtetés lélektana / Beljak B. Pál = 47–62. p.
 159. Önkormányzat / Sprinczer = 81–113. p.
 Kapcsolódó válasz rá : 10. évf. 1891. 114–122. p. vö.: 160.
 160. Válasz Sprinczer képviselő úrnak imént közölt cikkére / Kuncz Ignác = 114–122. p.
 Kapcsolódó előzm.: 10. évf. 1891. 81–113. p. vö.: 159.
 161. A philosophiáról / Palágyi Menyhért = 123–130. p.
 162. Bölcselmi kísértlet / Nyíri Elek = 161–201. p.
 163. A determinismus és az erkölcsi beszámíthatóság / Lechner László = 202–219.
 164. A socialismus Németországban / Z-Y = 220–255. p.
 165. Az aesthetikai érzések pszichológiája / Pekár Károly = 256–281. p.
 166. Talpra-állítások / Brassai = 282–290. p.
 167. A philosophia fordulata / Brassai Sámuel = 321–357. p.
 Előzm.: 7. évf. 1888. 161–173. p. vö.: 120.
 9. évf. 1890. 1–48. p. vö.: 144.
 9. évf. 1890. 81–94. p. vö.: 146.
 168. Sociologia / Bokor József = 358–442. p.
 Előzm.: 8. évf. 1889. 16–47. p. vö.: 120.
 8. évf. 1889. 321–343. p. vö.: 140.
 9. évf. 1890. 291–304. p. vö.: 153.
 169. A positivismus, mint vallásrendszer / Kun Sámuel = 443–515. p.

II. Ismertető

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
170. ALEXANDER Bernát : Kant. Élete, fejlődése és filozófiája. Budapest, 1881.	Nemes Imre Folytatása:	1. évf. 1882. 66–72. p. 1. évf. 1882. 142–150. p.
171. ALEXANDER Bernát : Kant. Élete, fejlődése és filozófiája. Budapest, 1881.	Nemes Imre Előzménye : Folytatása :	1. évf. 1882. 142–150. p. 1. évf. 1882. 66–72. p. 1. évf. 1882. 223–233. p.
172. ALEXANDER Bernát : Kant. Élete, fejlődése és filozófiája. Budapest, 1881.	Nemes Imre Előzménye :	1. évf. 1882. 223–233. p. 1. évf. 1882. 66–72. p. 1. évf. 1882. 142–150. p.
173. ANTAL G : Die holländische Philosophie im neunzehnten Jahr- hundert. Utrecht, 1888.	Folytatása :	8. évf. 1889. 314–315. p. 9. évf. 1890. 61–63. p.
174. ANTAL G : Die holländische Philoso- phie im neunzehnten Jahrhundert. Utrecht, 1888.	Előzménye :	9. évf. 1890. 61–73. p. 8. évf. 1889. 314–415. p.
175. ARMUTH und Todesursachen : Zugleich ein Beitrag zur Methodo- logie der Statistik	Baczoni Lajos	5. évf. 1886. 356–361. p.
176. BABICS Kálmán : Logika vagy gondolkodástan. Budapest, 1882.	Böhm Károly	2. évf. 1882. 381–391. p.
177. BABICS Kálmán : Tapasztalati lélektan. Budapest, 1882.	Böhm Károly	1. évf. 1882. 303–309. p.
178. BARABÁS Ábel : Az újkori philo- sophia keletkezése, különös tekintettel Descartes rendszerére bírálati szempontból. Kolozsvár, 1884.	Bokor József	6. évf. 1887. 156–158. p.
179. BERTHELOT : Science et philosophie. Paris, 1886.	M.-tól	6. évf. 1887. 156–158. p.
180. BESZE János : Történelmi bölcsészet vázlata. Szeged, 1885.	Bokor József	5. évf. 1886. 57–58. p.
181. BÖHM Károly : Az ember és világa, filozófiai kutatások. 1883.	Schmitt Jenő Folytatása:	3. évf. 1884. 149–156. p. 3. évf. 1884. 209–222. p.
182. BÖHM Károly : Az ember és világa, filozófiai kutatások. 1883.	Schmitt Jenő Előzmény :	3. évf. 1884. 209–222. p. 3. évf. 1884. 149–156. p.
183. BÖHM Károly : Tapasztalati lélektan középiskolák használatára. Budapest, 1888.		7. évf. 1888. 455–458. p.
184. BRASSAI Sámuel : A jövő vallása. Kolozsvár, 1886.	Dubitans	5. évf. 1886. 466–468. p.
185. BRUCHMANN, Kurt : Psychologische Studien zur Sprachgeschichte. Leipzig, 1888.		7. évf. 1888. 333. p.
186. BUCCOLA, Gabriela : La legge del	Lechner K.	3. évf. 1884. 382. p.

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
tempo nei fenomeni del pensiero, saggio di psicologia sperimentale 187.		
CAREIL, Foucher de : Hegel und Schoppenhauer, ihr Leben und Wirken. Wien, 1888. 188.		7. évf. 1888. 329. p.
CARO : Milanges es portraits 189.		8. évf. 1889. 150–151. p.
CARUS, Paul : Metaphysik in Wissenschaft, Etgik und Religion. Grumbkow, 1882. 190.	k.–tól	2. évf. 1883. 393–394. p.
COMTE, Auguste : Emleitung in die positive philosphia Deutsch von 6. H. Schneider. Leipzig, 1880. 191.		2. évf. 1883. 154–155. p.
CRÜGER, J. : Grundriss der psychologie 192.		7. évf. 1883. 333. p.
DOMANOVSZKI Endre : A renaissance-kori bölcészet története 193.	Szlávik Mátyás	10. évf. 1891. 131–136. p.
DRUSKOWITZ, H. : Zur Begründung einer überreligiösen weltanschauung. Heidelberg, 1889. 194.		8. évf. 1889. 315. p.
ERDŐDI Dániel : A középiskolai kérdéscről. Budapest, 1886. 195.	–r.	5. évf. 1885. 468–469. p.
FALCKENBERG, Richard : Über die gegenwärtige Lage der deutschen Philosophie. Leipzig, 1890. 196.	Buday József	9. évf. 1890. 206–224. p.
FELMÉRI Lajos : A nevelés-tudomány kézikönyve. Kolozsvár, 1890. 197.	Scheszta Károly	9. évf. 1890. 458–475. p.
FISCHER, Kuno : I. G. Fichte und seine Vorgänger. Heidelberg, 1890. 198.		9. évf. 1890. 63–65. p.
FLESCH : Über den pathologischen Befund am Hirn von Verbrechern und Selbestmörder. 1884. 199.	Lechner Károly	3. évf. 1884. 384.
FLÜGEL, O.: Die Probleme der philosophie und ihre Lösungen. 1888. 200.		7. évf. 1888. 329–330. p.
FRANCK, Ad. : La philosophie du droit civil. Paris. 201.	J.	5. évf. 1886. 462–466. p.
FREDRICKS, H. : Zu modernen Naturbetrachtung. Bremen. 202.	Schmitt Jenő	2. évf. 1883. 466–470. p.
FÖLDVÁRY MASZNYIK Endre : A szép, mint fenséges. Aesthetikai tanulmány. Selmecbánya, 1882. 203.	Simon J.S. Folytatása :	1. évf. 1882. 471–475. p. 1. évf. 1882. 476–478. p.
FÖLDVÁRY MASZNYIK Endre : A szép, mint fenséges. Aesthetikai tanulmány. Selmecbánya, 1882.	b.f. Előzménye :	1. évf. 1882. 476–478. p. 1. évf. 1882. 471–475. p.

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
204. GANSER, A. : Alles reale Sein beginnt alt Acht einers intelligenten Wollens von Auton Ganser. Graz, 1888.		7. évf. 1888. 332. p.
205. GERLÓCZY Gyula : Indítvány a gyermek munkahajlamának képeségeinek kipuhatólása s megjelölése iránt.		4. évf. 1885. 70–74. p.
206. GLOGAN, Gustav : Abriss philosophisen Grundwissenschaften von dr. Gustav Glogan. Breslau, 1888.		7. évf. 1888. 330–331. p.
207. HARRACH József : Schopenhauer és Wagner Richard. Zeneaesthetikai tanulmány. Budapest, 1887.	Böhm Károly	6. évf. 1887. 465–472. p.
208. HARTMANN : Aesthetika		8. évf. 1889. 149. p.
209. HEGEL : Briefe von und Hegel	F.–tól	6. évf. 1887. 233–234. p.
210. HELLER : Adalék az anyag problémáihoz	Simon J.S.	10. évf. 1891. 69–72. p.
211. ISENKRAHE, C. Ph. : Idealismus oder realismus. Leipzig, 1883.	Böhm Károly	5. évf. 1886. 44–50. p.
212. JANOVSKY, Eduard : Phänomenologie und metaphysik der abnormen Sinnesbilder. Leipzig, 1882.	Lechner Károly	2. évf. 1883. 376–381. p.
213. JOLY, H. : Philosophiai pro-paedeutika. Budapest, 1886.	Buday József	5. évf. 1886. 459–461. p.
214. KANT : Kant eddig kiadatlan művei jelentek meg.		2. évf. 1883. 72–73. p.
215. KÁRMÁN Mór : Logika és a philosophia encyklopaediája. Budapest, 1884.	Böhm Károly	3. évf. 1884. 223–230. p.
216. KENYON : Aristotle on the constituian of Athens, Edit.		10. évf. 1891. 62. p.
217. KIRCHNER Frigyes : Ueber das Grundprincip des Weltprocess.	Buday József	2. évf. 1883. 460–466. p.
218. KOEBER, R. : Die Grundprincipien der Schellingschen Naturphilosophie. Berlin, 1881.	k.–tól	2. évf. 1883. 70–72. p.
219. KOEBER, R. : Die Philosophie Arthur Schopenhauer. Heidelberg, 1888.		7. évf. 1888. 332. p.
220. KÖRÖSI József : Kritik der Vaccinations statistik ...	Baczoni Lajos	10. évf. 1891. 136–143. p.
221. KRAUSES, K. Chr. : Vorlesungen über aesthetik. 1882.	Schmitt Jenő	2. évf. 1883. 65–69. p.

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
222. LÉDERER Ábrahám : Társadalmi pedagogia.	Ph.-tól	5. évf. 1886. 383. p.
223. LEIBNITZ, Wilhelm : Die philo- sophisen Schriften. Berlin, 1882.	k.-tól	2. évf. 1882. 73–74. p.
224. Les maladies de la memoire.	k.-tól	1. évf. 1882. 234–237. p.
225. LIEBMANN, Otto : Gedanken u. Thatsachen. Strassbourg, 1882.	k.-tól	1. évf. 1882. 310–314. p.
226. LIPPERT, Julius : Kulturgeschichte.	Böhm Károly	6. évf. 1887. 141–152. p.
227. LIPPERT, Julius : Kulturgeschichte.	Böhm Károly	6. évf. 1887. 225–233. p.
228. LOTZE, Hermann : Grundzüge der Naturphilosophie. Leipzig, 1882.	k.-tól	2. évf. 1883. 312–314. p.
229. LOTZE, Hermann : Gesichte der deutschen Philosophie seit Kant. Leipzig, 1882.	k.-tól	2. évf. 1883. 314–316. p.
230. LUBRICHT Ágost : Természet–bölcselet.	Selesztha Károly	10. évf. 1891. 516. p.
231. MACZKI Valér : A bölcselet előtana. A lélektan s logikai elemei. Eger, 1887.	SZ. A.-tól	6. évf. 1887. 477–480. p.
232. MACZKI Valér : A bölcselet előtana. A lélektan s logikai elemei.	Nemes Imre	7. évf. 1888. 460–471. p.
233. MACZKI Valér : Bölcseleti értekezések. Eger, 1881.	Bihari Péter	1. évf. 1882. 135–142. p.
234. MAINLÄNDER, Philipp : Kritik der Hartmann'schen philo- sophie des Unbewussen. Frankfurt.	H.-tól	6. évf. 1887. 153–156. p.
235. GUTHRIE, Malcolm: Malcolm Guthrie művei Spencerről.	Lechner László	6. évf. 1887. 329–335. p.
236. MANASSEIN, M.: Über die Schrift in Allgemeinen Die Spiegelschrift in Besonderen und die Bedeutung beider Halbkugeln des Grossshiren. St. Petersburg, 1883.	Lechner Károly	3. évf. 1884. 383. p.
237. MASAARYK, Thomas : Versuch einer concreten Logik. Wien, 1887.	Buday József	7. évf. 1888. 75–77. p.
238. MEDVECZKY Frigyes : Társadalmi elméletek és eszmények. Kritikai ada- lékok a társadalmi eszmék fejlődéstör- ténetéhez. Budapest, 1887.	r.-tól	7. évf. 1888. 144–157. p.
239. MICHELET und Haring : Historich- kritische Darstellung der dialektischen methode Hegels. Leipzig, 1886.	r.-tól	7. évf. 1888. 318–328. p.
240. MÜLLER, Max : My Predecessors		8. évf. 1889. 150. p.
241. MÜNSTERBERG, Hugo : Beiträge zur experimentellen Psychologie. Freiburg, 1889.	Böhm Károly	8. évf. 1889. 385–390. p.
242.		

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
NATORP, Paul : Einleitung in die Psychologie nach kritischen methode, von Paul Natorp. 243.		7. évf. 1888. 475–476. p.
NEMES, Emerich : Cyrill Horváth Und sein philosophisches System. 244.	Bokor József	5. évf. 1886. 57. p.
NEMES Imre : Logika azaz gondolkodástan. Középiskolák hsznátára. Budapest, 1884. 245.	Böhm Károly	3. évf. 1884. 369–378. p.
NIEMANN, August : Die Erziehung des Menschengeschlechts. Leipzig, 1889. 246.		8. évf. 1889. 315. p.
OELZELT-NEWIN, Anton : Die Unlösbarkeit der ethnischen Probleme. Wien, 1883. 247.	k.–tól	3. évf. 1884. 69–73. p.
ÖREG János : Bölcséleti erkölcsstan. 248.		10. évf. 1891. 152–154. p.
ÖREG János : Erkölcsiség szabadakarat nélkül. Debrecen, 1880. 249.	Bokor József	7. évf. 1888. 69–75. p.
PARÁDI Kálmán : Pszysiolgiai lélektan. Kolozsvár, 1887. 250.	Böhm Károly	6. évf. 1887. 472–477. p.
PAUER Imre : Phantasia. Felolvasatott Pozsonyban, 1885–ben a Toldy körben. 251.	Bokor József	5. évf. 1886. 56–57. p.
PAUER Imre : Philosophiai propaeutika T. A. lélektan elemei. Budapest, 1882. 252.	Böhm Károly Folytatás :	1. évf. 1882. 388–395. p. 2. évf. 1883. 227–239. p.
PAUER Imre : Philosophiai propaeutika T. A. lélektan elemei. Budapest, 1882. 253.	Böhm Károly Előzmény :	2. évf. 1883. 227–239. p. 1. évf. 1882. 388–395. p.
PAUER Imre : Új álláspont, módszer és irányelvek az etikában. Székfoglaló értekezés. Budapest, 1889. 254.		8. évf. 1889. 451–462. p.
PERL, Carl du : Die monistische Seelenlekre. Leipzig, 1888. 255.	k.–tól	7. évf. 1888. 133–144. p.
Philosophische Vorträge, herausgegeben von der Philosophischen Gesellschaft zu Berlin. 256.	–r.–o.–tól	2. évf. 1883. 391–393. p.
PLÜMACHER, O. : Der Pessimismus in Vergangenheit und Gegenwart ... Heidelberg, 1888. 257.		7. évf. 1888. 331. p.
PROHÁSZKA Ottokár : Isten és világ. 258.		10. évf. 1891. 295–303. p.
PULSZKY Ágost : A jog és az állam-bölcsészet alaptanai. Budapest, 1885. 259.	Bokor József	4. évf. 1885. 306–315. p.
REICH, Eduard : Die Emancipation der Frauen, das Elend und die geistige überspannung. Leipzig. 260.	k.–tól	3. évf. 1884. 318. p.

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
SCHÄCHTER Miksa : Az emberi akarat szabadságáról : előadta a magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi nagygyűlésén. Budapest, 1889. 261.		7. évf. 1888. 458–460. p.
SCHEFFLER, Hermann : Die Grundlagen der Wissenschaft, von dr. Hermann Scheffer. Braunschweig, 1889. 262.		9. évf. 1890. 65–67. p.
SCHMITT, Eugen : Das Geheimniss der Hegelschen Dialektik, beleuchtet von concret – singerlichen Standpunkte. Halle, 1888. 263.	r.–től	7. évf. 1888. 305–318. p.
SCHULTZE, Fritz : Philosophie der Naturwissenschaft. Dresden, 1881–1882. 264.	k.–től Folytatás :	2. évf. 1883. 55–65. p. 2. évf. 1883. 303–312. p.
SCHULTZE, Fritz : Philosophie der Naturwissenschaft. Dresden, 1881–1882. 265.	k.–től Előzmény :	2. évf. 1883. 303–312. p. 2. évf. 1883. 55–65. p.
SCHWARZ, Julius : Kritik der Staatformen des Aristoteles. 266.		10. évf. 1891. 63–69. p.
SECCHI, Angelo : Die Grösse der Schöpfung. Leipzig, 1882. 267.	k.–től	2. évf. 1883. 316–317. p.
SENTZ Alajos : A nemtudatos a magyar nyelvben. Megjelent az Ungarische Revue 1885. X. füzetében. 268.	Kun Pál	5. évf. 1886. 50–53. p.
SIGWART, Cristoph : Die Impersonalien. Eine logische Untersuchung. Freiburg, 1888. 269.		7. évf. 1888. 332. p.
SIMON József Sándor : A szép, mint agyidegtevékenység. 1883–1884. 270.	...y ...ő.–től Válasz rá, reagálás	3. évf. 1884. 348–369. p. 3. évf. 1884. 457–459. p.
SOREL, Albert : Montesquien. Paris, (1888.) 271.	Rácz Lajos	8. évf. 1889. 309–314. p.
SPIEGLER Gyula Sámuel : Héber bölcsészet. Budapest, 1885. 272.	Ph.–től	5. évf. 1886. 379–382. p.
STEPHEN, Leslie : The Science of Ethics. London, 1882. 273.	Lechner László	3. évf. 1884. 64–69. p.
STRICKER, S. : Stidien über die Assotiation der Vorstellungen. Wien, 1883. 274.	k.–től	3. évf. 1884. 379–382. p.
SULLY, James : Illusions. A psychological Study by James Sully. London 275.	Lechner László	1. évf. 1882. 150–153. p.
SULLY, James : Outeins of Psychology with special reference to the theory of Education by James Sully. London, 1884. 276.	Lechner László	4. évf. 1885. 67–70. p.
SZABÓ Aladár : Locke 277.		10. évf. 1891. 291–299. p.

Tanulmány, szerző; cím; kiadási hely, év	Ismertető	Megjelenési adatok
SZABÓ Aladár : A philosophia jövője. Különnyomat a Protestans Szemle 1890. II. füzetéből. Budapest, 1890. 278.		9. évf. 1890. 201–206. p.
SZLÁVIK Mátyás : Bölcsészettörténet I. Eperjes, 1888. 279.	Folytatása :	7. évf. 1888. 333–335. p. 8. évf. 1889. 137–141. p.
SZLÁVIK Mátyás : Bölcsészettörténet II. Pozsony, 1889. 280.	H–i.–től Előzménye :	8. évf. 1889. 137–141. p. 7. évf. 1888. 333–335. p.
TEPE : Ethische Abhandlungen, von Georg Friedrich Tepe. 1888. 281.		7. évf. 1888. 331. p.
TÓTH Ferenc : Bölcsészettörténelem tanulók, egyszersmind művelt olvasók használatára. Debrecen, 1884. 282.	Bokor József	3. évf. 1884. 316–317. p.
UEBERWEGS, Friedrich : Grundriss der Gesichte der Philosophie. Dritter Theil. Berlin, 1888. 283.		7. évf. 1888. 332. p.
WALLACE, Alfred Russel : Darwinismus on exposition of theory of natural selection, with some of applications. London, 1889. 284.		8. évf. 1889. 390–392. p.
WEISZ József : A világura a világúrben. 285.		10. évf. 1891. 152. p.
WEKERLE László : Népiskolánk gyorsabb fejlesztése. 286.		10. évf. 1891. 154–156. p.
WOLFF, Hermann : Handbuch der Logik. Leipzig, 1884. 287.	k.–től	3. évf. 1884. 230–234. p.
Works of Thomas Hill Green. Vol. I. London, 1885. 288.	Lechner László	5. évf. 1886. 374–379. p.
WUNDT : Essays von Wilhelm Wundt. Leipzig, 1885. 289.	Böhm Károly	5. évf. 1886. 361–373. p.
WUNDT Vilmos : Ki a szerzője a természet törvényeknek. Megjelent 1886–os Philosophische Studien 3. kötetének 3. füzetében. 290.	Buday József	5. évf. 1886. 234–237. p.
WUNDT, Wilhelm : Philosophische Studien. 291.	Böhm Károly	4. évf. 1885. 142–150. p.
WUNDT, Wilhelm : Über die Methode der Minimaländerungen. 291.	Lechner Károly	3. évf. 1884. 383–384. p.

III. Értesítők

292. Az Akadémiából = 8. évf. 1889. 349. p.
 9. évf. 1890. 234–236. p.
 10. évf. 1891. 80. p.
 10. évf. 1891. 306–316. p.
293. Akadémiai tagajánlások = 6. évf. 1887. 160. p.
294. Az angol egyetemek s a nemzeti irodalom = 6. évf. 1887. 213–214. p.
295. Az angol iparos oktatás = 6. évf. 1887. 138–140. p.
296. Az angol technikai oktatás = 6. évf. 1887. 317. p.
297. Arany János halálára / Baráth Ferenc = 1. évf. 1882. 401–403. p.
298. Aristotelés iratok = 6. évf. 1887. 159. p.
299. Aristotelés sírja = 10. évf. 1891. 303–306. p.
300. Bihari Péter 1840–1848 / Bokor József = 7. évf. 1888. 453–454. p.
301. A bölcsészet főiskoláink tanrendjében az 1885/6. tanév 2. felében = 5. évf. 1886. 77–78. p.
302. A bölcsészet főiskoláink tanrendjében az 1885/6. tanév 2. felében = 5. évf. 1886. 160. p.
303. Bölcsészeti előadások a budapesti kir. tud. egyetemen az 1889–90. tanév felében = 8. évf. 1889. 393–394. p.
304. A budapesti kir. tud. egyetem tanévnyitó beszéde: előadta Antal Gy. = 4. évf. 1885. 376–378. p.
305. A budapesti magyar királyi tudományos egyetemen folyó félévben következő philosophiai tárgyú és vonatkozású előadások tartanak = 5. évf. 1886. 399–400. p.
306. Caro, E. = 6. évf. 1887. 237–238. p.
307. A classicusok kérdése / Kun Pál = 6. évf. 1887. 315–317. p.
308. Dante, mint politikai író : írta és a m. tud. akadémiában felolvasta Domanovszki Endre, Budapest, 1888. = 8. évf. 1889. 308. p.
309. Domanovszki Endre nyugdíjazása = 8. évf. 1889. 315–316. p.
 Az egészséges nevelés s a szellemi túlterheltség = 6. évf. 1887. 214–218. p.
 Folyt.: 6. évf. 1887. 311–314. p.
 Az egészséges nevelés s a szellemi túlterheltség = 6. évf. 1887. 311–314. p.
 Előzm.: 6. évf. 1887. 214–218. p.
310. Egy magyar philosoph feltűnése Berlinben / Bokor József = 6. évf. 1887. 318–329. p.
 Ellenészrevétel Kun Pál válaszára / Nemes Imre = 5. évf. 1886. 75–77. p.
 Kapcs. előzm.: 4. évf. 1885. 477–478. p.
311. Erdélyi múzeum-egylet bölcselet nyelv és történelem-tudományi szakosztálya kiadványai : írta Brassai Sámuel / Kun Pál = 5. évf. 1886. 392–399. p.
312. Értekezések a bölcsészeti tudományok közéből = 9. évf. 1890. 310–313. p.
 Észrevétel a "Bölcsészetünk nyelve" című értekezésre / Nemes Imre = 4. évf. 1885. 476–477. p.
 Kapcs. előzm.: 4. évf. 1885. 345–359. p.
 Felelet Masznyik Endrének a Szép, mint fenséges kritikuskainak írt írására / Simon J.S., b. f. = 2. évf. 1883. 150–154. p.
 Előzm.: 1. évf. 1882. 471–475. p.
 1. évf. 1882. 476–478. p.
 2. évf. 1883. 144–150. p.
313. A felső oktatás reformja = 6. évf. 1887. 212–213. p.
 Francois Magy. = 6. évf. 1887. 160. p.
 Haláláról tudósít.
314. A francia „Académie des sciences morales et politiques” philosophiai osztály = 6. évf. 1887. 159–160. p.
315. Gregus Ágost halálára / B. F. = 2. évf. 1883. 1–2. p.
316. Gyan, Jean Marie haláláról jelentés = 7. évf. 1888. 335. p.
317. Hegelre vonatkozó pályakérdés = 7. évf. 1888. 335–336. p.
 Az igazság és philosophia nevében / Maczki Valér = 4. évf. 1885. 232–236. p.
 Kapcs. előzm.: 4. évf. 1885. 47–53. p.
 4. évf. 1885. 99–111. p.
318. Iskola, oktatás: szemelvények = 6. évf. 1887. 219–221. p.
319. Iskolaügyek = 6. évf. 1887. 132–135. p.
320. Klinger István budapesti kir. tud. egyetem újjáalakításának 109. évfordulója alkalmából 1889. évi május hó 13. –án mondott beszéde = 8. évf. 1889. 462–464. p.

321. A középiskolai tanári vizsgálat részletes követelményei = 6. évf. 1887. 448–152. p.
322. A középiskolai (gym. és reáliskola) tanárvizsgálat szabályzata = 6. évf. 1887. 446–447. p.
323. Lubrich Ágost a bölcselek tapasztalat elemiségéről tartott beszéde = 8. évf. 1889. 142–149. p.
324. A Magyar Philosophiai Szemle és az iskola / Bokor József = 6. évf. 1887. 71–75. p.
325. A Magyar Tudományos Akadémia philosophiai pályakérdései = 6. évf. 1887. 238–240. p.
326. A nemzetgazdasági társulat évi nagygyűlési Jules Simon által tartott beszéde = 6. évf. 1887. 221–222. p.
327. A normatív elvek jelentősége az etikában : Medveczky Frigyes székfoglalója. 1889. / Brassai Sámuel = 8. évf. 1889. 293–308. p.
328. Ormay Lajos : 1861–1889 = 8. évf. 1889. 316–317. p.
329. Az orosz philosophia = 5. évf. 1886. 73–75. p.
330. Pauer Imre kitüntetéséről = 8. évf. 1889. 316. p.
331. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1884/5. iskolai év 2. feléről = 4. évf. 1885. 150–153. p.
332. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1884/5. iskolai év 2. feléről = 4. évf. 1885. 230–232. p.
333. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1885/6. iskolai év 1. felében = 4. évf. 1885. 375–376. p.
334. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1885/6. iskolai év első felében = 4. évf. 1885. 478–479. p.
335. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében = 6. évf. 1887. 75–78. p.
336. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében = 6. évf. 1887. 135. p.
337. A philosophia helytfoglalása két hazai egyetem 1887/8. első félévi tanrendjében = 6. évf. 1887. 452–453. p.
338. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1887/8. év 2. felében = 7. évf. 1888. 67–68. p.
339. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1889/90. tanév második felében = 9. évf. 1890. 70–71. p.
- A philosophia helytfoglalása a budapesti tud. egyetemen 1890/91. első félévi tanrendjében = 9. évf. 1890. 313. p.
340. A philosophia helytfoglalása főiskoláink tanrendjében az 1890/91. tanév második felében = 10. évf. 1891. 156–158. p.
341. A philosophia helyzete korunkban és viszonya az egyetemi tanulmányokhoz / Buday József = 6. évf. 1887. 454–465. p.
342. Philosophiai felolvasás az akadémiában = 7. évf. 1888. 78. p.
343. A philosophiai tantárgyak akadémiái előadásáról / Szlávik Mátyás = 6. évf. 1887. 135–138. p.
344. A positivismus rendszere = 7. évf. 1888. 78–79. p.
345. Robinet, Gabriel = 6. évf. 1887. 336. p.
346. Schlauch Lőrincz beszéde: Evolutio és létért való küzdelem=9. évf. 1890. 305–310. p.
347. Schwarz Gyula felolvasása : Aristoteles és British Museum Papyrusa = 10. évf. 1891. 143–148. p.
348. Szentmiklósi A. / Bokor József = 9. évf. 1890. 72–73. p.
349. Tagajánlások az Akadémiában = 10. évf. 1891. 160. p.
350. Téves állítások Pauer Imre Úrnak Hirváth Cyrill fölött tartott emlékbeszédében / Nemes Imre = 5. évf. 1886. 149–156. p.
 Válasz „A Szép, mint fenséges” kritikusaiknak / Masznyik Endre = 2. évf. 1883. 144–150. p.
 Viszontválasz a kritikusoktól : 2. évf. 1883. 150–152. p.
 2. évf. 1883. 152–154. p.
 Kapcsolódó előzmény : 1. évf. 1882. 471–475. p.
 1. évf. 1882. 476–478. p.
 Válasz Böhm Károly úr bírálataira / Nemes Imre = 3. évf. 1884. 450–456. p.
 Kapcsolódó előzmény : 3. évf. 1884. 369–378. p.
351. Válaszul / Kun Pál = 4. évf. 1885. 477–478. p.
 Kapcsolódó előzmény : 4. évf. 1885. 345–359. p.
 4. évf. 1885. 476–477. p.
352. A vallás- és közkutatás magy. kir. minisztérium 1890. évi költségvetéséből = 8. évf. 1889. 394–395. p.
353. Vischer, Friedrich Theodor = 6. évf. 1887. 335–336. p.

IV. Folyóirat és műajánlás

364.

A philosophiai folyóiratokból = 1. évf. 1882. 73–78. p.

1. évf. 1882. 154–159. p.

1. évf. 1882. 238. p.

1. évf. 1882. 315–319. p.

1. évf. 1882. 395–399. p.

1. évf. 1882. 479–481. p.

2. évf. 1883. 75–78. p.

2. évf. 1883. 155–160. p.

2. évf. 1883. 239–242. p.

2. évf. 1883. 318–319. p.

2. évf. 1883. 395–398. p.

365.

A philosophiai folyóiratokból / –r. –ó. = 2. évf. 1883. 470–478. p.

366.

A philosophiai folyóiratokból = 3. évf. 1884. 73–78. p.

367.

A philosophiai folyóiratokból / k = 3. évf. 1884. 156–160. p.

368.

A philosophiai folyóiratokból = 3. évf. 1884. 235–239. p.

369.

A philosophiai folyóiratokból / Buday József = 3. évf. 1884. 384–392. p.

370.

A philosophiai folyóiratokból = 4. évf. 1885. 70–74. p.

4. évf. 1885. 153–160. p.

4. évf. 1885. 316–319. p.

4. évf. 1885. 379–393. p.

4. évf. 1885. 464–476. p.

5. évf. 1886. 58–73. p.

5. évf. 1886. 156–160. p.

5. évf. 1886. 235–238. p.

5. évf. 1886. 384–392. p.

5. évf. 1886. 470–476. p.

6. évf. 1887. 78–80. p.

7. évf. 1888. 157–160. p.

371.

A philosophiai folyóiratokból / b.k. = 7. évf. 1888. 473–475. p.

372.

A philosophiai folyóiratokból = 8. évf. 1889. 392–393. p.

373.

Folyóiratajánlás / Kiss János, Palmer Mátyás = 5. évf. 1886. 78–80. p.

374.

A bölcsészeti folyóiratokból = 6. évf. 1887. 158–159. p.

375.

A bölcsészeti folyóiratokból = 8. évf. 1889. 151–153. p.

376.

Folyóiratok Szemléje = 9. évf. 1890. 225–234. p.

9. évf. 1890. 314–320. p.

10. évf. 1891. 77–80. p.

10. évf. 1891. 158–160. p.

10. évf. 1891. 316–320. p.

Műajánlás

377.

Újabb philosophiai művek = 1. évf. 1882. 79–80. p.

1. évf. 1882. 159–160. p.

1. évf. 1882. 239–240. p.

1. évf. 1882. 320. p.

1. évf. 1882. 399–400. p.

1. évf. 1882. 481–482. p.

2. évf. 1883. 78–80. p.

2. évf. 1883. 160. p.

2. évf. 1883. 243–244. p.

2. évf. 1883. 320. p.

2. évf. 1883. 398–400. p.

3. évf. 1884. 78–80. p.

3. évf. 1884. 160. p.

3. évf. 1884. 239–240. p.

3. évf. 1884. 319–320. p.

3. évf. 1884. 392–394. p.

3. évf. 1884. 474–476. p.

4. évf. 1885. 79–80. p.

4. évf. 1885. 237–240. p.

378.

Újabb philosophiai művek = 4. évf. 1885. 394–400. p.

5. évf. 1886. 238–240. p.

379.

Legújabban megjelent philosophiai tárgyú magyar könyvek jegyzéke = 4. évf. 1885. 479. p.

A philosophia világirodalma : az 1887. és 1888. évben : bölcsészeti folyóiratok / Buday József = 8. évf. 1889. 154–160. p.

A philosophia világirodalma : 1887. és 1888. évben = 8. évf. 1889. 317–320. p.

380.

A philosophia világirodalma : 1887. és 1888. évben = 8. évf. 1889. 395–400. p.

381.

A philosophia világirodalma : 1887. és 1888. évben / Buday József = 9. évf. 1890. 73–80. p.

382.

A philosophia világirodalma : 1887. és 1888. évben / Buday József = 9. évf. 1890. 236–240. p.

383.

A philosophia világirodalma : 1887. és 1888. évben = 9. évf. 1890. 476–480. p.

V. Vegyes

384.
Gondolatok / Kölcsey; Kemény Zs.; Carlyle T.; Gyulai; Eliot Gy. ; = 1. évf. 1882. 153–154. p.
387.
Gondolatok / Eötvös ; Kemény ; Széchenyi ; Goldsmith O. ; Carlyle T. ; = 1. évf. 1882. 237. p.
388.
Gondolatok / Erdélyi János ; Gyulai ; Thackeray ; Kemény ; Carlyle = 2. évf. 1883. 74–75. p.
389.
Gondolatok / Erdélyi ; Eötvös ; Kemény ; Carlyle = 3. évf. 1884.
234–235. p.
390.
Levél a szerkesztőhöz / Schmitt Jenő = 3. évf. 1884. 457–459. p.
Kapcsolódó előzmény : 3. évf. 1884. 348–369. p.
391.
Adatok a „Magyar Philosophiai Szemle” történelméhez / Böhm Károly = 3. évf. 1884. 459–473. p.
392.
Szerkesztő Úr / –i. = 6. évf. 1887. 222–224. p.

Névmutató

- ...y ...ö : 75, 269,
 ALEXANDER : 170, 171, 172,
 ANTAL Géza : 135, 173, 174,
 ANTAL Gy. : 304
 AQUINOI Tamás : 97, 101,
 ARANY János : 297,
 ARISTOTELÉS : 298, 299, 355,
 ARMUTH : 175,
 b.f. : 203, 317, 321,
 b.k. : 371,
 BABICS Kálmán : 27, 176, 177
 BACZONI Lajos : 175, 220,
 BALÁSY Dénes : 118,
 BARABÁS Ábel : 178,
 BARÁTH Ferencz : 5, 13, 17, 297,
 BELJAK B. Pál : 158,
 BERTHELOT : 179,
 BESZE János : 180,
 BODNÁR Zsigmond : 12,
 BOKOR József : 47, 59, 67, 83, 86, 89, 99, 105, 113, 116, 124,
 132, 140, 153, 178, 180, 243, 248, 250, 258, 281, 300, 312, 331,
 356, 393,
 BÖHM Károly : 1, 6, 11, 24, 33, 42, 49, 52, 59, 66, 74, 84, 93,
 110, 126, 133, 155, 176, 177, 181, 182, 183, 207, 211, 215, 226,
 227, 241, 244, 249, 251, 252, 288, 290, 360, 392,
 BRASSAI Sámuel : 120, 126, 144, 146, 166, 167, 184, 314, 334,
 BRUNO, Giordano : 139,
 BUCCOLA, Gabriele : 186,
 BUCHMANN, Kurt : 185,
 BUDAY József : 4, 8, 35, 39, 46, 54, 58, 73, 81, 92, 119, 121,
 128, 139, 168, 195, 213, 217, 237, 289, 349, 380, 383, 384, 385,
 393,
 BUHARI Péter : 14, 19, 22, 40, 44, 48, 62, 94, 233, 300,
 BYRON : 35, 39,
 CAREIL, Foucher de : 187,
 CARLEYLE : 387, 388, 389, 390,
 CARO : 188, 306,
 CARUS, Paul : 189,
 COMTA, Auguste : 190,
 CRÜGER, J. : 191,
 DANTE : 308,
 DESCARTES : 88, 178,
 DOMANOVSKY Endre : 136, 124, 143, 149, 151, 192, 308, 309,
 DRUSKOWITZ, H. : 193,
 DUBITANS : 184,
 ELIOT : 387,
 EÖTVÖS : 388, 390,
 ERDÉLYI János : 85, 389, 390,
 ERDŐDI Dániel : 194,
 F : 209,
 FALCKENBERG, Richard : 195,
 FELMÉRI Lajos : 69, 196,
 FICHER, Kuno : 197,
 FICHTE : 107,
 FLESCHE : 198,
 FLÜGEL, O. : 199,
 FÖLDVÁRY MASZNYIK Endre : 202, 203,
 FRANCK, Ad : 200,
 FREDERICKS, K. : 201,
 GANSER, A. : 204,
 GERLÓCZY Gyula : 205,
 GLOGAN, Gustav : 206,
 GOLDSMITH : 388,
 GREGUS Ágost : 321,
 GUTHIERE, Malcolm : 235,
 GUYAN, Jean Marie : 322,
 GYULAI : 387, 389,
 H – i : 279,
 H. : 234,
 HARACH József : 207,
 HARING : 239,
 HARTMANN : 35, 39, 208,
 HEGEL : 209, 323,
 HELLER Ágost : 60, 210,
 HERMANN, Ulrich : 46,
 HILL, Thomas : 287,
 HORVÁTH Cyrill : 2, 9, 51, 61, 68, 72, 76, 78, 80, 358,
 HORVÁTH, M. K. : 108,
 HUME, David : 148,
 –i : 394,
 ISENKRAHE, C. Ph. : 211,
 j. : 200,
 JANET : 122, 134,
 JANOVSZKY, Eduard : 212,
 JESZENSZKY Dezső : 157,
 JOLY, K. : 213,
 k. : 189, 218, 223, 224, 225, 228, 229, 246, 254, 259, 263, 264,
 266, 273, 286, 367,
 KANT : 88, 170, 171, 172, 214,
 KAPOSSY Lucian : 148,
 KÁRMÁN Mór : 215,
 KEMÉNY Zs. : 387, 388, 389, 390,
 KENYON : 216,
 KIRCHNER Frigyes : 217,
 KISS Áron : 7, 10,
 KISS János : 373,
 KISS Mihály : 56, 64, 71, 91, 115,
 KLINGER István : 327,
 KOEBER, R. : 218, 219,
 KÖLCSEY : 387,
 KÖRÖSI József : 220,
 KRAUSES, K. Chr. : 221,
 KUN Pál : 65, 77, 85, 267, 307, 313, 314, 361,
 KUN Sámuel : 169,
 KUNCZ Ignác : 96, 103, 109, 117, 129, 131, 145, 154, 160,
 LAKATOS Sámuel : 79,
 LECHNER Károly : 21, 53, 186, 198, 212, 236, 291,
 LECHNER László : 3, 20, 26, 29, 43, 50, 163, 235, 272, 274,
 275, 287,
 LÉDERER Ábrahám : 222,
 LEIBNITZ : 28, 32, 223,
 LEOPARDI, Giacomo : 4, 8,

- LIEBMANN, Otto : [225](#),
 LIPPERT, Julius : [226](#), [227](#),
 LOCKE : [28](#), [32](#), [276](#),
 LOTZE : [14](#), [19](#), [22](#), [228](#), [229](#),
 lsd.
 LUBRICH Ágost : [230](#), [330](#),
 M. : 179,
 MACCHIAVELLI : [141](#), [143](#),
 MACZKI Valér : 63, 78, 82, [231](#), [232](#), [233](#), 234,
 MAINLÄNDER, Philipp : [234](#),
 MÁLNAI Mihály : 28, 32,
 MANASSEIN, M. : [236](#),
 MARSILIUS, Páduai : [136](#),
 MASARYK, Thomas : [237](#),
 MASZNYIK Endre : [317](#), 359,
 MEDVECZKY Frigyes : [238](#), [334](#),
 MICHELET : [239](#),
 MONTAIGNE Mihály : [149](#),
 MÜLLER, Max : [240](#),
 MÜNSTERBERG, Hugó : [241](#),
 NATORP, Paul : [242](#),
 NEMES Imre : 30, 34, 37, 61, 68, 72, 76, 80, 170, 171, 172, 232,
[243](#), [244](#), 313, 316, 358, 360,
 NIEMANN, August : [245](#),
 NYÍRI Elek : 162,
 OELZELT – NEWIN, Anton : [246](#),
 OPZOOMER, C. W. : [79](#),
 ORMAY Lajos : 95, 98, 104, [335](#),
 ÖREG János : 70, 138, [247](#), [248](#),
 PALÁGYI Menyhért : 161,
 PALMER Mátyás : 373,
 PARÁDI Kálmán : [249](#),
 PARÁZDI Kálmán : 142,
 PATRUBÁNY Lukács : 130,
 PAUER Imre : 16, [250](#), [251](#), [252](#), [253](#), [337](#), [358](#),
 PEKÁR Károly : 165,
 PERL, Carl du : [254](#),
 PÉTERFI Károly : [7](#), [10](#),
 PETŐCZ Mihály : [54](#), [58](#), [73](#),
 PETRARCA : [151](#),
 Ph. : 222, 271,
 PIKLER Gyula : 150, 152, 156,
 PLATO : [147](#),
 PLÜMACHER, O. : [256](#),
 PROHÁSZKA Ottokár : [257](#),
 PULSZKY Ágost : [258](#),
 –r. : 194, 238, 239, 262,
 –r. –o. : 255, 365,
 RÁCZ Lajos : 125, 134, 270,
 RAKODCZAY Pál : 45,
 RÁTH Arnold : 100, 106, 112,
 REICH, Eduard : [259](#),
 ROBINET, Gabriel : [353](#),
 ROSMINI, Antonio : [75](#),
 SÁRFFY Aladár : 88,
 SCHÄCHTER Miksa : [260](#),
 SCHEFFLER, Hermann : [281](#),
 SCHLAUCH Lőrincz : [354](#),
 SCHMITT Jenő : 18, 23, 25, 41, 57, 107, 111, 123, 181, 182,
 201, 221, [262](#), 391,
 SCHOPENHAUER : [111](#),
 SCHULTZE, Fritz : [263](#), [264](#),
 SCHWARCZ, Julius lásd
 SCHWARZ Gyula : [265](#), [355](#),
 SEBESZTHA Károly : 87, 90, 196, 230,
 SECCHI, Angelo : [266](#),
 SENTZ Alajos : [267](#),
 SIGWARTH, Christoph : [268](#),
 SIMON József Sándor : 15, 31, 137, 147, 202, 210, [269](#), 317,
 SIMON, Jules : [333](#),
 SOREL, Albert : [270](#),
 SPENCER, Herbert : [3](#), [20](#), 26, [29](#), [43](#), [50](#),
 SPIEGLER Gyula, Sámuel : [271](#),
 SPRINCZER : 159, [160](#),
 STEPHEN, Leslie : [272](#),
 STRICKER, S. : [273](#),
 SULLY, James : [274](#), [275](#),
 Sz. A. : 231,
 SZABÓ Aladár : [276](#), [277](#),
 SZÁSZ Béla : 102,
 SZÉCHENYI : [388](#),
 SZENTMIKLOSSY Á. : 97, 101, 114, 127, [356](#),
 SZLAMKA Elek : 38,
 SZLÁVIK Mátyás : 192, [278](#), [279](#), 351,
 TEPE : [280](#),
 THACKERAY : [389](#),
 THÓTH Ferenc : [281](#),
 UEBERWEGS, Friedrich : [282](#),
 VISCHER, Friedrich Theodor : [363](#),
 WALLACE, Alfred Russel : [283](#),
 WEISZ József : [284](#),
 WEKERLE László : [285](#),
 WHITMANN, Walt : [5](#), [13](#), 17,
 WOLFF, Hermann : [286](#),
 WUNDT Vilmos : [119](#), [121](#), [125](#), [288](#), [290](#), [291](#),
 z–y : 164,